

Občinsko priznanje

Včasih pomeni priznanje najbližjega okolja, ki ne nosi niti republiškega ali zveznega sijaja, veliko več, tako posamezniku, kot delovnemu kolektivu kot pa vsa mogoča zvoneča in drugačna priznanja, plakete in nagrade. Nekaj podobnega lahko zapišemo ob podelitvi Velike plakete škofljelske občine naši DO Iskra Elektromotorji, ko je prejela to visoko priznanje zunaj vseh običajnih norm in pravil, ki veljajo za podeljevanje podobnih priznanj kot so to najrazličnejše obletnice in drugačne jubilejne priložnosti. Elektromotorji iz Železnikov so preprosto prejeli nagrado za lansko leto zato, ker so dobro delali, ker so bili, enostavno povedano, ena najboljših delovnih organizacij v občini, to pa pomeni, da so bili torej dobra tovarna tudi za Slovenijo in Jugoslavijo pa tudi za preostali svet, saj so predlagatelj priznanja v obrazilu razložili med drugim upravičeno zapisali:

»Izvozna naravnost sili delovno organizacijo Iskra Elektromotorji v nenehno posodabljanje tehnologije in dvig kvalitete. Razvojni oddelki se že temeljito pripravljajo na evropske integracijske procese v devetdesetih letih, zato kolektiv povečuje vlaganja v raziskave in pospešuje inovativno dejavnost. Pri tem uspešno sodeluje z raziskovalnimi institucijami pri ljubljanski, mariborski in zagrebški univerzi.«

V tem smislu se tudi mi pridružujemo s svojimi čestitkami delovnemu kolektivu, ki je zagotovo zaslužil priznanje ob občinskem prazniku občine, v kateri uspešno deluje že desetletja, zato pa hkrati namenjamo tudi naslovnico temu dogodku, ki je v nekem smislu tudi priznanje za celotno Iskro.

D. Ž.

ISKRA

O vlogi Mikroelektronike v Iskri in Sloveniji

25. seja Področnega kolegija za raziskovalno dejavnost SOZD Iskra

Na seji, ki jo je vodil član PO SOZD Iskra Rado Faleskini, so obravnavali vlogo in pomen standardizacije v Iskri, udeležbo Iskre v zveznem tehnološkem skladu, izvajanje RR dejavnosti v Iskri v letu 1988, stanje združenih sredstev za strateške razvojne programe SOZD Iskra, začasni predlog združevanja sredstev za strateške razvojne programe SOZD Iskra v letu 1989, vprašanje odnosa do mikroelektronike pri nas nasploh in do DO Mikroelektronika posebej, možnosti sanacije DO Mikroelektronika in drugo.

Povečati vlogo in pomen standardizacije

Kolegij je poslušal izvajanja A. Pogačnika in M. Pirčeve ter podprl

pobudo delovne skupine za načrtovanje strategije na področju standardizacije v SOZD Iskra, saj bo predvidena evropska harmonizacija standardizacije v najkrajšem

času prisilila Iskro, da se pravočasno vključi v ta dogajanja, sicer bo omejena pri svojem izvozu. O možnih posledicah neustreznih rešitev teh vprašanj je potrebno

seznaniti čim širši krog zaposlenih v Iskri.

Pri zveznem tehnološkem skladu je Iskra uspešno nastopila

Razveseljivo je, da je Iskra doslej uspešno konkurirala s svojimi raziskovalnimi projekti za sredstva pri zveznem tehnološkem skladu, vendar bo potrebno čimprej urediti še nekatera finančna jamstva.

SKLEPI 3. seje delavskega sveta SOZD Iskra

20. sklep:
1. DS imenuje za člana odbora za finance Tomaža Deranija iz DO Baterije Zmaj.
 2. DS imenuje za člana odbora za razvojni program in raziskovalno dejavnost Mihaela Šubica iz DO Telematika namesto Braneta Popoviča.
 3. DS ugotavlja sestavo odbora za samoupravno usklajevanje Letnega programa SOZD Iskra za leto 1989 kot sledi:

Telematika Iskra Delta Kibernetika Električna orodja Elektrozveze Merilna elektronika Elektrooptika Avtomatika Elementi Mikroelektronika Antene Elektroakustika Elektromotorji Videomatika Rotomatika Avtoelektrika Kondenzatorji Baterije Zmaj Iskra Commerce Servis IKM ZORIN Invest servis Srednja šola Iskra banka	Franc Fajmut Tomaž Herman Jure Tepina Hermína Korošec Tanja Kopitar Mojca Pušnar Martina Lambergar Barbara Čurič Vesna Fajdiga Andeja Jaklič Aleksandra Šraj Rajmund Renčelj Minka Benedičič Jože Cvetek Nadja Lapajne Ludvik Jelinčič Vida Težak Edina Orlandič Franc Borko Marija Štrukelj-Kavčič Anton Simonič Marjan Trojar Vesna Oberč Dragica Založnik Ciril Dragonja
--	---

4. DS ugotavlja, da je po uskladitvi medsebojnih odnosov med DO Iskra Commerce in DO Elektrozveze odprodana firmi Safti Trst Iskri na udeležbo v firmi Iret po nominalni vrednosti kapitalne udeležbe. Pisni odgovor na postavljena delegatska vprašanja DO Elektrozveze v zadevi Iret pripravita PO SOZD in Iskra Commerce do naslednje seje DS, oz. v roku 15 dni.

5. DS ugotavlja, da postopki za sprejem Samoupravnega sporazuma o medsebojnih pravicah, obveznostih in postopkih pri opravljanju gospodarske dejavnosti v tujini še vedno niso izvedeni v DO Kibernetika, Električna orodja, Merilna elektronika, Elektrooptika, Antene, Elektroakustika, Elektromotorji, Videomatika in Kondenzatorji, zato znova podaljša rok za sprejem sporazuma do 31. 1. 1989 ter hkrati zahteva od navedenih DO poročila o vzrokih za zamudo s tem, da sporazum velja od časa, ko bo izvedena organiziranost trženja v skladu z novimi zakoni.

21. sklep:
DS sprejme Poročilo o poslovanju SOZD Iskra v obdobju 1—9 1988 in poziva DO, da z izvajanjem ukrepov iz polletnega poročila v skladu št. 15 zagotovijo kontinuiteto izvajanja programov za izboljšanje poslovnih rezultatov in Letnega programa SOZD Iskra v letu 1988.

22. sklep:
DS odobri v letu 1988 poračun sredstev za dejavnost
— standardizacije (TOZD Standardizacija) v višini 42,4 mio din
— Indok (TOZD Indok) v višini 170,0 mio din

Veljavnost sklepa je pogojena s pridobitvijo pozitivnega soglasja delegacije DO ERO in Avtomatika, s katerima se izvede usklajevalni postopek.

23. sklep:
1. DS sprejme »Metodologijo prilagajanja združevanja sredstev dejavnosti skupnega pomena poslovnim rezultatom Iskre« z veljavo od 1. 1. 1989 dalje pa do preklica.

2. Začasno financiranje dejavnosti skupnega pomena poteka na osnovi sprejete »metodologije« in deležev dejavnosti skupnega pomena v dohodku Iskre v letu 1988. Po sprejetju Letnega programa SOZD Iskra za leto 1989 se ob trimesečnem obračunu izvede ustrezen poračun.

24. sklep:
1. DS imenuje za v. d. člana PO SOZD za raziskovalno dejavnost, kakovost in ekologijo dr. Bruna Stiglicca s 1. 1. 1989 za dobo 6 mesecev.

2. DS razpisuje prosta dela in naloge člana PO SOZD Iskra za raziskovalno dejavnost, kakovost in ekologijo z razpisnimi pogoji, določenimi v Samoupravnem sporazumu o združevanju v SOZD Iskra. Razpisni postopek vodi razpisna komisija, imenovana na seji dne 28. 6. 88.

25. sklep:
DS podeli priznanje Iskre za dolgoletno sodelovanje na poslovnem in znanstveno-raziskovalnem področju VP 9599 Beograd.

26. sklep:
DS imenuje Odbor za proslavo dneva Iskre v letu 1989 v naslednji sestavi:

- predsednik člani
Franc Šifkovič
Lea Kolar
Avguština Ciuha
Matjaž Vuga
Miha Kramar
Miloš Kobe
Miloš Pavlica
Jaka Škrbinc
Edvard Svetlik
Irena Kurtenjak
Silvijo Hladnik
Ljubo Likar
Simon Velikonja
Ingrid Kermavnar
Ivica Svetlik

- predsednik PO SOZD
predsednica DS SOZD
predsednik KS ZSMS SOZD
predsednik aktivna ZB SOZD
stiki z javnostjo
DPO SOZD
IC Marketing
gl. direktor DO Rotomatika
predsednica DS DO
predsednik IO OOS DO
sekretar OOK DO
predsednik OO ZSMS DO
predsednica org. odbora
koordinatorka komisij

s tem, da se članstvo v odboru avtomatično spremeni v primeru zamembe posamezne funkcije.
27. sklep:

1. DS sprejme pristop DO Iskra Orodja, p. o., Industrija orodij, naprav in specialnih delov, Ljubljana, Stegne 15 v SOZD Iskra.
2. DO Iskra Orodja obvezuje Samoupravni sporazum o združevanju v SOZD Iskra, samoupravni splošni akti, oz. samoupravni sporazumi in pogodbe SOZD Iskra.
3. DS razpisuje dopolnilne volitve za dva delegata delavskega sveta in enega delegata odbora za samoupravni nadzor SOZD Iskra v volilni enoti DO Iskra Orodja. Volitve se izvedejo do konca januarja 1989. Do tega roka naj se volilni rezultati dostavijo stalni volilni komisiji SOZD.

Predsednica DS SOZD Lea Kolar

Težave pri letošnjem združevanju sredstev

Združevanje sredstev za strateške razvojne programe SOZD je v letu 1988 izredno zmanjšano, čeprav so DO predložile 83 projektov in je bilo po strokovno argumentirani in samoupravno potrjeni metodologiji na 12 programskih svetih SOZD in na Odboru za razvojni program in raziskovalno dejavnost SOZD, ki ga je za to pooblastil delavski svet SOZD, odobrenih do danes 82 programov RR nalog, za kar je bilo razdeljenih večino planiranih sredstev. Težavam je vzrok med drugim tudi enostranski sklep kolegija glavnih direktorjev DO, da se iz teh — strogo namenskih — sredstev, ki so bila kot rečeno že pred tem razdeljena za izvajanje konkretnih RR nalog strateških razvojnih programov, delno sanira DO Mikroelektronika, ki ga pa očitno nočejo izvesti.

Kolegij je priporočil odboru za razvojni program in raziskovalno dejavnost SOZD, naj predloži delavskemu svetu SOZD odobritev 290,6 milijonov din nevračljivih sredstev za plačilo dvoletne članarine Iskre v mednarodni organizaciji Centre for Telecommunications Development ter v smislu izvedbe zgoraj navedenega predloga kolegija glavnih direktorjev DO, spremembo 1880,08 milijonov din vračljivih v nevračljiva sredstva za 16 že odobrenih pogodb za izvajanje RR nalog v DO Mikroelektronika.

Začasni predlog združevanja sredstev v letu 1989

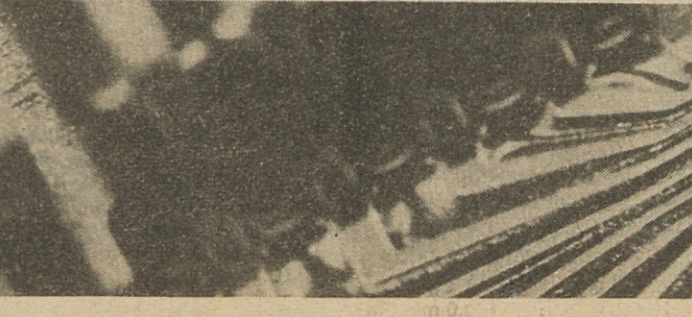
Kljub odločitvi kolegija glavnih direktorjev o zmanjšanju združevanja že v letu 1988 in 1989, so tehniški strokovnjaki iz vseh DO Iskre po sedanjih metodologij izbrali za prihodnje leto 66 RR projektov. Zanje naj bi v letu 1989 združili 2% od dohodka SOZD. O teh vprašanih se bo treba torej še pogovoriti pred tako ali drugačno končno odločitvijo, pri čemer bo potrebno upoštevati dejstvo, da so združevalnice že doslej ostajale lastnice vseh vračljivih sredstev in, da so v zadnjem obdobju dobile zanje tudi revalorizacijo v skladu z odloki ZIS in 12% realne obresti. Napačno je torej precej razširjeno mnenje v nekaterih poslovnih krogih TOZD in DO pa tudi posameznikov v vodstvu SOZD, da so ta sredstva »izgubljena«. Nasprotno, ta sredstva ostanejo last združevalnic in bi jim bila lahko tudi vrnjena, če bi se, n. pr. ob koncu tega srednjoročnega obdobja, tako dogovorile. Glede na to, da bi ta sredstva mogla odigrati pozitivno vlogo — n. pr. pri morebitnih integrativnih procesih — v

SOZD, bi bilo verjetno potrebno znova preveriti možnost vpeljave skupnih vlaganj na tem področju, kar je omogočal že sedanj samoupravni sporazum o združevanju v SOZD in kar zaradi neustreznih določil zakona o združenem delu doslej ni bilo mogoče enostavno realizirati.

Iskra, Slovenija in Jugoslavija potrebujejo mikroelektroniko, vendar kakšno DO Mikroelektronika?

Glede na to, da je DO Mikroelektronika že 11 let v ustanavljanju in, da zopet posluje z izgubo, je kolegij dobil več gradiv za obravnavo vprašanja, kako rešiti to krizo: predlog člana PO SOZD Vito Osojnika za obseg in dinamiko zagotovitve manjkajočih finančnih sredstev za poslovanje DO ME do konca leta 1988, analizo Iskre-Banke o finančnem stanju DO ME, tehnično-tehnološko poročilo in priporočila Inštituta za ekonomiko investicij Ljubljanske banke-Združene banke v zvezi z investicijskim programom »Prostorsko povečanje razvojno-razisovalne in pedagoške dejavnosti Fakultete za elektrotehniko in računalništvo« faza A1 mikroelektronski laboratorij—stolpič, poročilo o proizvodnji v DO ME in mnenje R. Ročaka o neutemeljenosti uvedbe minimalnega tehnološkega modula v DO ME s stališča optimizacije stroškov po izdelku in optimalne naložbene in kadrovske politike, analiza J. Unka in P. Stavanja o neustreznosti ukinitve proizvodnje v DO ME s stališča njene sedanje in zlasti bodoče koristnosti za odjemalce v Iskri, oceno stanja v DO ME R. Faleskinija in M. Mekinga ter njun predlog programa bodočega poslovanja DO ME s stališča nujnosti podružbljenja problema, tabelarni prikaz plana DO ME za leto 1989, nekaj misli L. Trontljev v zvezi z vlogo mikroelektronike v Sloveniji in ustna pojasnila R. Faleskinija.

L. Trontelj n. pr. navaja med drugimi, da v Sloveniji, predvsem pa v Iskri panoga ni bila deležna podpo-

re, ki ji jo glede na njen pomen dajejo razvite dežele. Tako v uporabi niških krogih n. pr. niso izpeljali potrebnega dodatnega šolanja kadrov; predvsem tistih, ki sprejemajo odločitve. Posledica je neznanje, neopremilenost in s tem upadanje konkurenčnosti, ki je zastarele elektronske realizacije ne nudijo več. Druga napaka je očitna pri vodenju in posodabljanju Iskrine mikroelektronike, saj je DO Mikroelektronika poslovala z neoptimalnim obsegom proizvodnje, posodabljanja proizvodne opreme tovarna ni bila deležna, pri tem pa je znano, da se mikroelektronska oprema obnavlja v razvitem svetu na vsaka 3 leta; zaradi hkratnih zahtev po rentabilnosti je tovarna morala postavljati previsoke cene za svoje storitve še tistim maloštevilnim odjemalcem, ki so svoj program želeli posodobiti, s tem pa jih je odvracala od uporabe domače mikroelektronike; večji del opreme Laboratorija za mikroelektroniko Fakultete za elektrotehniko in računalništvo je odpisan in neuporaben. Rešitev slovenske elektronske industrije je v hkratnem in zadostnem usmerjenem vlaganju v vse tri subjekte inovacijske proizvodnje verige na področju elektronike; v uporabniško sfero pri proizvajalcih sistemov je treba investirati v znanje in v razvojna orodja, v Iskri Mikroelektroniki posodobiti proizvodni proces in optimizirati kadrovske strukture, Laboratoriju za mikroelektroniko na Fakulteti za elektrotehniko pa omogočiti raziskovalno in pedagoško dejavnost na ravni, ki je jamstvo za kvaliteten premik na tem za Slovenijo tako strateško pomembnem področju. Z gotovostjo lahko napovemo propad dobršnega dela Iskre ter s tem nepredvidljive posledice za slovensko elektro-strojno panogo in njeno nadgradno, če se naša skupnost ne bo hitro odločila za celovito sanacijo mikroelektronike.

Zgodnje faze inovacijskih procesov imajo svoje zakonitosti

J. Vugrinec je poročal o udeležbi na predavanjih poletne šole, v organizaciji in izvedbi Sloan School of Management (SSM), Massachusetts Institute of Technology (M. I. T.), v Cambridgeu, ZDA, o vodenju raziskav in razvoja v okviru tehničnih inovacij. Vsa glavna spoznanja, ki jih je mogoče uporabljati tudi pri nas, bodo vnesena v novi učni program RR šole Iskre.

Dosedanji član PO SOZD, zadolžen za raziskovalno dejavnost, kakovost in ekologijo, odhaja

R. Faleskini odhaja s tega mesta, o čemer bomo še poročali. Kandidat za to mesto je dr. B. Stiglic, dosedanji pomočnik direktorja trgovskega podjetja Iskra Electronics Inc., New York, zadolžen za razvojno-tehnološki center Iskre v S. Clari, ZDA.

Možni program sanacije DO Mikroelektronika

Glede bodočega poslovanja Iskre Mikroelektronike sta sestavila R. Faleskini in M. Mekinda obširen program; opredelila sta tako cilje

ko načine (strategijo, taktiko) doseganja teh ciljev pa tudi potrebna sredstva za doseg ciljev. Predhodno pa naj bi predsednik PO SOZD Iskra F. Šifkovič s tem problemom seznanil vodstvo SRS; novi član PO SOZD za RR naj bi skupaj z RR kolegijem pripravil predlog politike nadaljnjega razvoja Mikroelektronike, ki bi ga kolegij glavnih direktorjev lahko potrdil, delavski svet SOZD pa sprejel; v skladu s tem pa naj bi novi direktor Mikroelektronike izoblikoval podrobnejšo strategijo sanacije in bodočega razvoja, oz. likvidacijo projekta.

Zgodnje faze inovacijskih procesov imajo svoje zakonitosti

J. Vugrinec je poročal o udeležbi na predavanjih poletne šole, v organizaciji in izvedbi Sloan School of Management (SSM), Massachusetts Institute of Technology (M. I. T.), v Cambridgeu, ZDA, o vodenju raziskav in razvoja v okviru tehničnih inovacij. Vsa glavna spoznanja, ki jih je mogoče uporabljati tudi pri nas, bodo vnesena v novi učni program RR šole Iskre.

Dosedanji član PO SOZD, zadolžen za raziskovalno dejavnost, kakovost in ekologijo, odhaja

R. Faleskini odhaja s tega mesta, o čemer bomo še poročali. Kandidat za to mesto je dr. B. Stiglic, dosedanji pomočnik direktorja trgovskega podjetja Iskra Electronics Inc., New York, zadolžen za razvojno-tehnološki center Iskre v S. Clari, ZDA.

Informacija o reorganizaciji v Iskri, in o raznih zadevah

R. Faleskini je informiral kolegij o predvideni reorganizaciji v Iskri in o predvideni spremembi zakona o raziskovalni dejavnosti in raziskovalnih skupnostih ter o seminarju italijanskega Inštituta za zunanjo trgovino (I. C. E.) o elektroniki, avtomatizaciji in robotiki, kakor tudi o želeni udeležbi strokovnjakov iz organizacij Iskre na posvetu »Raziskovalna dejavnost in obramba«. Na koncu je kolegij sprejel še predlog Odboru za razvojni program in raziskovalno dejavnost SOZD za odpoved pogodb o izvajanju tistih RR nalog strateških razvojnih programov SOZD, ki niso bile realizirane v dogovorjenem roku.

Vladimir Ileršič

Standardizacija je eden od temeljev vsega razvoja

Pomanjkanje ustrezne politike in potiskanje standardizacije na strani tir interesa poslovnih struktur v Iskri nas že kar usodno oddaljuje od Evrope, je bilo slišati v razpravi na kolegiju Iskrinih razvojnikov. Na njem so opredelili bistvene cilje in naloge, ki so potrebni za razvoj standardizacijske dejavnosti. Ob tem so izpostavili problem aktivnejše vloge Iskre v jugoslovanskih in evropskih standardizacijskih procesih.

Za razgovor smo zaprosili Marijo Pirc, direktorico TOZD Standardizacije, da nam pojasni nekatera dejstva o vlogi in pomenu standardizacije v SOZD Iskri:

»Predvsem ugotavljamo, da uporaba standardizacije tam, kjer bi bilo to nujno, ne ustreza. Pri tem ne mislim le na standardizirane rešitve interne standardizacije v SOZD Iskri, temveč na širše okolje, na jugoslovansko in mednarodno standardizacijo. Izdelki, s katerimi lahko prodremo na zahodne trge, se morajo povezovati v sistem, torej morajo biti kompatibilni.«

— Kakšne pa so poti za zagotovitev te kompatibilnosti, ki očitno pomeni predpogoj za naša nastopanja na zahodnih tržiščih?

»Naše težnje bi morale iti v smeri prilagajanja vseh izdelkov že obstoječim standardom, po možnosti tistim, na najvišji ravni. Omenjeni mednarodni standardi nastopajo z dogovarjanji pri katerih nas, Jugoslovani, navadno ni zraven, zato pridejo do nas z zamudami. Na najvišji ravni sprejemajo že dodelane rešitve. Bistvo problema je v tem, da v našem razvojnem projektiranju ne moremo upoštevati tistih standardov, ki so še v pripravi, zato je zelo pomembna opora razvojnemu delu vzpostavitev ustreznega procesa standardizacije na interni ravni, v našem primeru na ravni SOZD, za učinkovito seznanjanje s smeri razvoja v svetu.

— Kakšna so prizadevanja TOZD Standardizacije za uveljavitev vloge standardizacije?

»Naša vloga pri pripravi in sprejemanju standardov je omejena na ožje strokovno območje, praktično pa skušamo vzpodbuditi tiste, ki o stvareh nekaj vedo, da bi čimbolj dejavno sodelovali pri sprejemanju in pripravi standardov. Vemo pa, da so razvojniki v delovnih organizacijah v glavnem obremenjeni s tekočimi problemi proizvodnje. Na področju dela na standardizaciji ločimo dva vidika. Eno je posredovanje ožjega standardizacijskega znanja. Naša naloga je, da proces standardizacije pravilno teče. Predvsem skrbimo za čim hitrejši pretok informacij. Prek mednarodnih katalogov in mesečnih publikacij skušamo slediti dogajanjem v svetu, časovni zamik pri tem znaša le nekaj štirinajst dni. Bolj zapleteno je pridobivanje dokumentacije. Naro-

čne imamo sicer najpomembnejše standarde: ISO, IEC, nemške DIN, delno britanske BS in francoske, vse omenjene dobivamo takoj po izidu. Za sprotnejše informiranje in pridobivanje ostalih pa so potrebna večja prizadevanja naših strokovnih referentov, saj informacijski sistem na Zveznem zavodu za standardizacijo, ki je nosilec teh povezav, še ni vzpostavljen. Na drugo področje pa sodijo ozko strokovne zadeve, kjer sodelujejo strokovnjaki, ki se ukvarjajo z razvojem izdelkov. Posebnega pomena pri tem je uporaba že standardiziranih rešitev, vključno z uporabo že standardiziranih materialov in standardiziranih sestavnih delov. Na kratko povedano, celotno področje INPUTA je potrebno čimbolj standardizirati. Ali preprosto: brez vnaprej opredeljenih materialov ni zagotovljene kvalitete izdelkov.

Glede na spoznanje, da pomeni standard temelj kvalitete v vseh pogledih, smo v Iskri pred petimi leti začeli z uvajanjem sistema standardov IS 9000, ki se v veliki meri opira na britanski standard BS 9000 in, ki ga je že prevzel IEC (mednarodna elektrotehniška zveza) kot IECQ. V preteklem letu je k temu sistemu zagotavljanja kakovosti pristopila tudi Jugoslavija, ki pa mora še zagotoviti ustrežno organizacijo.

— Uvajanje mednarodnih standardov od področja materialov do končnega izdelka je torej

poslovna odločitev z daljnosežnimi učinki?

»Vsekakor, v razvitem svetu znajo precizno izračunati koliko stane uvedba enega nestandardiziranega dela v izdelku. Potrebno je opraviti številne preizkuse, izdelati dokumentacijo, upoštevati večje dobavne roke. Vse to je vezano na ogromne dodatne stroške, zato se trudimo prepričevati vse strukture v Iskri, še posebno poslovodno o pomenu razvoja in uporabe standardov. Standardizacija je proces, ki se stalno dograjuje, izsledki pa bi se morali upoštevati že pri pripravi marketinških analiz in razvojnih odločitvah. Potrebno bi bilo nenehno sodelovanje z vsemi strokovnimi delavci, povezovanje med delovnimi organizacijami in tudi navzven v širše okolje.«

— Ključnega pomena pri tem je verjetno nenehno vzdrževanje stikov z razvitim svetom, kamor bi želeli priti. Kakšna je lahko vloga Iskre pri vključevanju v mednarodna strokovna telesa?

»Žal se v Iskri relativno šibko odzivamo na tovrstna dogajanja v svetu. Naši strokovnjaki se premalo udeležujejo številnih zasedanj, delno so vzrok stroški, delno pa slaba osveščenost. Vsako zasedanje teh mednarodnih organizacij je odprto le za nacionalno delegacijo, zato lahko Iskra svoje strokovnjake pošlje na zasedanje tehničnega odbora IEC le kot člana delegacije, ki jo sestavi Zvezni zavod za standardizacijo. Prizadevamo pa

si, da posvetovanja IEC vsako leto organiziramo tudi v Dubrovniku. Jugoslavija ni članica EGS, zato tudi nima pravice prisostvovati zasedanjem Mednarodne komisije za standardizacijo pri EGS, vendar pa obstajajo možnosti posrednega sodelovanja naših strokovnjakov prek regionalnih strokovnih organizacij (CCITT, ECMA...)

— Na kolegiju ste govorili tudi o določeni strategiji in konkretnih nalogah s področja standardizacije, ki naj bi jih v Iskri čimprej začeli izvrševati. Kateri so najpomembnejši poudarki?

»Predvsem bi se morali začeti zavedati, da brez obvladovanja standardizacije ne bomo mogli več prodajati svojih izdelkov. Tukaj so vključene dejavnosti marketinga, razvoja, konstrukcije, tehnologije, nabave... Poslovodni delavci še ne razmišljajo o stroških, ki nastajajo zaradi pomanjkljive standardizacije. Ena važnejših nalog nas čaka na področju izobraževanja, konkretno mislim na Iskrino Poslovodno šolo, kjer naj bi vodilni delavci dobili več znanj s področja standardizacije, nenehna izobraževanja pa bi morali omogočiti tudi vsem strokovnim delavcem.

Za hitrejšo in predvsem bolj smotno obvladovanje množice informacij s področja standardizacijskih procesov pa smo se v Iskri odločili vzpostaviti informacijski sistem o tehnični regulativi (INFORMATER) kot podporo razvojnemu in raziskovalnemu delu, zlasti s stališča kakovosti in ekonomičnosti proizvodov že na začetni stopnji inovacijskega procesa.

Osrednji smisel naše dejavnosti pa je namenjen temu, da na vseh ravneh spoznamo prednosti, ki jih prinaša standardizacija in temu ustrezno tudi ukrepamo.

I. S.

Iskra Kibernetika

Stavka v Tovarni števecv prekinjena

V zadnjih dneh so bili zaključeni razgovori stavkovnega odbora TOZD Števci z vodstvom Iskre Kibernetike. Skupaj so obravnavali vseh osem zahtev. Posebno pozornost so namenili politiki nagrajevanja. Informacijo o rasti januarjskih osebnih dohodkov, ki ne bodo manjši kot v decembru, bodo delavci dobili 31. januarja. Delavski svet TOZD Števci mora v januarju potrditi spremembe sistemizacije. Do 1. marca je treba odpraviti morebitne razlike pri sistemizaciji določenih profilov (KV in SS) ter spremeniti izračunavanje faktorja stimulacije.

Do konca januarja bo treba pripraviti tudi poročila o izpolnjevanju nalog iz sanacijskih programov TOZD Števci in ukrepov za izboljšanje poslovanja

DO. Isti rok velja tudi za program aktivnosti za reorganizacijo Iskre Kibernetike.

Ob zaključnem računu za leto 1988 naj bi ponovno razpravljali o zahtevanem 40-odstotnem povišanju osebnih dohodkov, ki v času stavke ni bila izpolnjena. Delavci zahtevajo tudi pregled izvajanja vseh programov in investicij v zadnjih petih letih.

Sindikati v TOZD Števci je 17. januarja delavce seznanil z dokončno oblikovanimi sklepi in z roki za izpolnjevanje zahtev. Zato so delavci stavko prekinili. Enake zahteve je IO sindikata naslovil tudi na samoupravne organe in vodstva TOZD Števci in Iskre Kibernetike.

Alojz Boc

Zbor delavcev Iskre Mikroelektronike

Kako dokončno razrešiti agonijo Mikroelektronike

Kdo je odgovoren za sedanjo krizo in dolgoletno agonijo Mikroelektronike? Vrsta vprašanj, ki so si jih na nedavnem zboru delavcev te tovarne zastavljali številni razpravljalci, še bolj v ospredje pa so postavljali dileme o možni razrešitvi problematike. Na sestanek so povabili še predstavnike SOZD in ZS občine Šiška, vsi vabljeni pa se vabilu (tudi) zaradi poznega vabila niso odzvali..

Burna razprava je pokazala, da odgovori niso niti enostavni ali enoplastni, kot bi si nekateri želeli predstavljati.

Milan Mekinda, dosednji direktor tovarne navzočim ni podrobneje razlagal poteka kopičenja težav, oz. izgub, saj resnosti stanja delavci (v veliki večini nenadomestljivi strokovnjaki) občutijo na svoji koži. Dejstva so že kar (pre)dolgo znana. Zaostrovanje finančne situacije je v zadnjem letu pripeljalo do točke, ko postaja nadaljnje životarjenje tovarne nevzdržno, zato je PO SOZD

podal posebno pismo, naslovljeno slovenskemu izvršnemu svetu. V njem opredeljuje (menda ne prvič?) resnost stanja in zastavlja vprašanje statusa tovarne v bodoče, pri tem pa opozarja na dolgoročne posledice za celotno slovensko gospodarstvo, če gre tovarna v stečaj. V glavnem se problematika nanaša na tri sklope: tehnološkotehnični, tržna analiza in obveznosti do Mik-

roelektronike iz naslova predhodnih investicij, ki so bili sicer že ničkolikokrat predstavljeni v Iskri in širši družbi, vendar brez pravega odmeva.

Rado Faleskini, dosednji član PO SOZD je zbranim skušal pojasniti razloge za spodletlost iskanih rešitev in poudaril, da je Iskra že od nastanka tovarne ustrezne politične strukture preprečevala o neizbežnosti obstoja in razvoja mikroelektronskih tehnologij v dolgoročni viziji slovenskega in jugoslovanskega gospodarstva, vendar je, žal, dosegla le deklarativno podporo.

V razpravi je bilo slišati mnenja, da prizadevanja niso bila dovolj agresivna in zato neučinkovita. Očitki so bili namenjeni tudi posameznim delovnim organizacijam v Iskri, ki ne izpolnjuje že sprejetih obveznosti iz preteklih let. Vsekakor je slab finančni položaj Iskrinih članic razumljiv razlog, vendar zaskrbljuje določena mera nezainteresiranosti do uporabe doma narejenih čipov, kar vsekakor pomeni slabo poznavanje svetovnih trendov.

»Službe si bomo že poiskali drugje, toda ali se širša družbena skupnost (slovenska politika) zaveda posledic, ki bodo nastale, če tovarna odmre, to je le eno od mnenj, v katerem se zrcali globoka zaskrbljenost zaposlenih strokovnjakov, ki očitno želijo svoje znanje, vsemu navkljub, uporabljati doma.

Treba se je aktivno vključevati v graditev strategije za uresničevanje zastavljenega programa in se zavzemati za uveljavitev inštitucij, ki predvidevajo dolgoročne rešitve, so ugotavljali na seji, v nobenem primeru pa te niso možne brez sredstev iz republiških skladov.

Slišati je bilo tudi zahteve po novem, kolektivnem vodstvu, vanj pa naj bi se vključili tako strokovnjaki iz tovarne, kot zunanji člani. V bodoče pa bi se kazalo dogovarjati in sodelovati s Fakulteto za elektrotehniko, kjer že raste laboratorij, namenjen raziskavam in razvoju najsoodobnejših mikroelektronskih vezij.

Ob krizi Mikroelektronike trenutno ni najpomembnejše iskanje krivcev, ki jih je vsekakor več, temveč bo treba napeti vse moči in ustvarjalne potencialne, da Mikroelektronika spet stopi v korak s svetovnimi trendi in s tem omogoči Iskri in ostalemu gospodarstvu enakopraven nastop na svetovnih trgih. Predvsem pa moramo vedeti, da obstajajo rešitve le v analogiji z razvitem svetom — obravnavati in razvijati mikroelektroniko kot infrastrukturno tehnologijo.

I. S.

Iz zapisnika zbora delavcev DO Iskra Mikroelektronika z dne 23. 12. 1988

Zbor delavcev je bil sklican zaradi informiranja delavcev o trenutnem položaju naše DO in predlogu, ki ga je pripravil PO SOZD in posredoval IS SRS. Zbora sta se udeležila tudi Rado Faleskini (kot predstavnik PO SOZD) in Majcen (kot predstavnik OS ZSS Ljubljana-Šiška).

Predlog PO SOZD Iskra za razrešitev problematike naše DO je predstavil direktor M. Mekinda. Predlog je nastal na osnovi sanacijskega programa, ki ga je pripravilo vodstvo naše DO ter na osnovi podatkov zbranih na SOZD in analize opravljene v strokovnih službah SOZD. (Izvlaček iz pisma IS objavljamo posebej.)

Na osnovi opravljenih tržnih analiz in predvidevanj in ob upoštevanju maksimalne izrabe obstoječih proizvodnih in tehnoloških zmoglosti naše DO ter finančnem angažiranju SOZD skozi sredstva za razvoj, bo letno primanjkovalo več kot 2 milijona USD (dinarski ekvivalent, predvidevanje za naslednje dve leti). Poleg tega je nujno v naslednjem letu izvesti predvideno investicijo (cca 4 M USD), ker bo sicer proizvodnja začela sama ugašati zaradi izrabljenosti opreme.

Zato je za obstoj DO Mikroelektronika nujno zagotoviti sredstva za pokrite tekoče izgube, (tega Iskra letos ne more zagotoviti) sredstva v višini 6 M USD za leto 1989 in sredstva v višini 2 M USD za leto 1990. Če sredstva ne bodo zagotovljena, bo predsednik PO SOZD 1. 3. 1989 predlagal likvidacijo, oz. zaključitev projekta mikroelektronike.

V razpravi, ki je sledila, so bila izražena naslednja mnenja:

- cene naših izdelkov so bile vedno prenizke, ekonomičnost poslovanja naj bi dosegali skozi sistemske izdelke, vendar na ta način nismo prišli do sredstev za normalno poslovanje;
- prisiljeni smo bili ukvarjati se s preveč novih tehnologijami, ker smo v proizvodnjo prenašali vezja, ki niso bila načrtovana pri nas, kar je povzročalo velike težave;
- narejeno je več poskusov animirati uporabnike za uporabo obstoječih tehnologij in znanja v tovarni, vendar rezultati niso bili zadostni;
- delovne organizacije v SOZD so še naprej pripravljene vlagati sredstva v laboratorij na FE, brez nekega trdnjšega dogovora v Iskri;
- izraženo je tudi mnenje, da bi bilo mogoče tudi znotraj tovarne bistveno več narediti za izboljšanje našega položaja, morda celo izvleči tovarno iz trenutnih težav;
- mnenje nekaterih tehnologov je, da smo delavci bili preveč odrezani od reševanja našega problema in, da so se rešitve iskale samo na ravni poslovnih struktur;
- predlagana likvidacija tovarne v primeru nezmožnosti zagotovitve sredstev bo pomenila izgubo stika Iskre s tehnologijo mikroelektronike, kar ne bo mogoče nadomestiti v bodočnosti;
- možnost predloga za likvidacijo tovarne bo negativno vplivala na odnose s kupci in poslovanje tovarne nasplohi;

Delavci ugotavljamo, da je problem naše socialne varnosti vedno bolj kritičen. Nimamo zagotovila, da bomo v naslednjih mesecih za opravljeno delo dobili OD, kot tudi kako bi možna likvidacija tovarne potekala.

Iz pisma predsednika PO SOZD Iskra Franca Šifkoviča Izvršnemu svetu SR Slovenije

V daljšem pismu poslovodnega odbora SOZD Iskra, naslovljenem 20. 12. 1988 Izvršnemu svetu skupščine SRS, predsednik Franc Šifkovič najprej podrobneje govori o stanju v DO Mikroelektroniki in velikosti tega problema. V nadaljevanju govori o treh možnih razrešitvah tega problema in sicer o nadaljevanju sedanje agonije projekta, dalje o odločitvi za zaključek projekta Mikroelektronika in o tretji možnosti, sanaciji.

Ob koncu pisma pa je zapisano: »Predlagamo, da se Izvršni svet Skupščine SRS aktivno vključi v razreševanje problematike Mikroelektronike.

Poslovodni odbor SOZD Iskra je problematiko Mikroelektronike večkrat obravnaval in vedno prišel do zaključka, da so načrtovane in instalirane zmogljivosti Mikroelektronike, ki predstavljajo minimalni tehnološki modul, prevelike za to, da bi potrebe ostalih Iskrinih DO in slovenske elektronske industrije na sedanji stopnji razvoja zagotovile kompleten odjem.

Ugotavljamo, da tudi v drugi industriji v SR Sloveniji in vsej SFR Jugoslaviji ni dovolj trga za 100% izkoriščanje zmogljivosti Mikroelektronike. Razlog je isti kot velja za Iskro in tudi v prihodnjih letih ponudba in popraševanje ne bosta usklajena.

Zato v Iskri menimo, da brez vključitve namenskih sredstev, kot jih predstavljajo razvojni dinar, sredstva SRS, bančni odpisi itd., Iskra svoje mikroelektronike ne more vzdrževati. V kolikor se skupaj z zainteresiranimi institucijami do zaključnega računa ugotovi, da ni možno zagotoviti potrebnih dodatnih sredstev za normalno delo Mikroelektronike in Laboratorija za mikroelektroniko na Fakulteti za elektrotehniko, bomo DS SOZD Iskra predlagali, da začne stečajni postopek za DO Mikroelektronika v ustanavljanju.

Menimo, da so manjkajoča sredstva za ohranitev mikroelektronike kot bazične elektronske tehnologije, minimalna v primerjavi s sredstvi, ki jih je SR Slovenija vložila v razvoj klasičnih industrij. Zato pričakujemo polno materialno podporo od IS Skupščine SRS.«

Veliko plaketo so izročili v prave roke

Škofjeloška občina praznuje vsako leto 9. januarja svoj občinski praznik. Tudi letos so ga slavnostno proslavili v lepi dvorani Loškega odra na škofjeloškem Spodnjem trgu in ob tej priložnosti podelili tudi priznanja za dobro delo tako posameznim delovnim organizacijam v občini kot tudi zaslužnim posameznikom.

Tako se je občinska komisija za odlikovanja in priznanja pod vodstvom predsednika komisije Lovra Gajgarja odločila, da najvišje priznanje, Veliko plaketo, podeli za leto 1988 dvema delovnim organizacijama z območja škofjeloške občine in sicer kolektivu Iskre Elektromotorji Železniki za uspešno reorganizacijo in perspektivne razvojne programe in obrtnemu podjetju Čevljarna Ratitovec Železniki ob 50. obletnici uspešnega poslovanja.

Malo plaketo občine Škofja Loka za leto 1988 so prejeli: kolektiv Gozdnega gospodarstva Kranj TOK Gozdarstvo Škofja Loka za desetletno uspešno odpiranje gozdov v občini; stanovanjska zadruga Sora Škofja Loka za desetletne dosežke pri organiziranju družbene usmerjene in individualne stanovanjske gradnje v občini; Ludvik Bernik iz Škofje Loke za dolgoletno požrtvalno delo na področju socialnega skrbstva v občini; Anton Oblak iz Žirov za uspešno vodenje delovne organizacije Etiketa Žiri in velik prispevek pri razvoju krajevne skupnosti Žiri.

Nagrado občine so dobili: osnovna organizacija ZSMS Dražgoše za uspešno vključevanje mladine v družbeno življenje kraja; Pavla Grahek iz Škofje Loke za dolgoletno uspešno umetniško vodenje šolskih pevskih zborov ter prispevek pri širjenju in dvigu glasbene kulture v občini; Ivan Hafner iz Škofje Loke za zasluge pri prenovi starega mestnega jedra Škofje Loke; Jožica Kačar iz Sorice za požrtvalno delo na področju kulturne dejavnosti v krajevni skupnosti Sorica; Jože Vidic iz Ljubljane

za doprinos k raziskavi in opisovanju zgodovine NOB na škofjeloškem ozemlju.

Pismeno priznanje občine Škofja Loka pa je šlo na štiri naslove: kolektiv Podjetja za PTT promet Kranj za uspešno sodelovanje pri izgradnji telefonskega omrežja v občini; komorni pevski zbor Loka za uspešno dolgoletno delo na glasbenem področju; Jože Bergant iz Škofje Loke za zasluge pri razvoju krajevne skupnosti Stara Loka-Podlubnik; Matej Demšar iz Zapreval za prispevek pri vsestranskem razvoju krajevne skupnosti Javorje.

Veliko plaketo občine Škofja Loka sta izročila predstavniku DO Iskra Elektromotorji, predsedniku delavskega sveta Janezu Hostniku predsednik skupščine občine Škofja Loka Jože Albreht in predsednik občinske komisije za odlikovanja in priznanja Lojze Gajgar z naslednjo obrazložitvijo:

Iskra Elektromotorji Železniki je nastala 1. julija 1962 z reorganizacijo takratnega kovinsko industrijskega podjetja NIKO in integracijo enega dela krajske Iskre. Pred dvema letoma je bila uspešno izvedena sprememba v organiziranosti, po kateri je bila ukinjena delovna organizacija Široka potrošnja in enoviti DO Iskra Elektromotorji priključena kot delovna enota tudi Iskra Reteče.

S tem korakom je bila omogočena uspešna sanacija reteškega poslovanja. Uspešno so bila izvedena tudi investicijska vlaganja v dograditev proizvodnih prostorov.

Primarni program delovne organizacije so danes elektromotorji, in

Predsednik delavskega sveta DO Iskra Elektromotorji Janez Hostnik prejema Veliko plaketo občine Škofja Loka

to motorji za široko potrošnjo ter profesionalni motorji. Večji del te proizvodnje je namenjen izvozu na zahodna tržišča. Tako po količini kot po vrednosti nosi v proizvodnji in izvozu največji delež sesalna enota. V Iskri Elektromotorji jih izdelajo letno 1.200.000 kosov in se s tem uvrščajo med največje proizvajalce v Evropi. Potrebe po teh izdelkih pa še naraščajo, zato je cilj kolektiva, da v naslednjih letih z novimi investicijami ta delež še poveča in uvede v proizvodnjo najmodernejšo tehnologijo, ki bo zagotavljala konkurenčno ceno in potrebno kvaliteto.

Drugi program predstavlja gospodinjski aparati, deloma lastni, večji del pa proizvedeni v kooperaciji z velikimi tujimi firmami. Gre za dolgoročne kooperacije na osnovi tehnološkega sodelovanja, ki dajejo možnost, da so tudi za domače kupce dosegljivi najsodobnejši gospodinjski aparati. Vrednostno predstavljajo 60% celotne prodaje, ostalo pa so elektromotorji, ki jih vgrajuje v obdelovalne stroje doma in v tujini. Poleg tega izdelujejo tudi motorje za robotizacijo ter orodja, namensko opremo in

stroje za potrebe motorske proizvodnje.

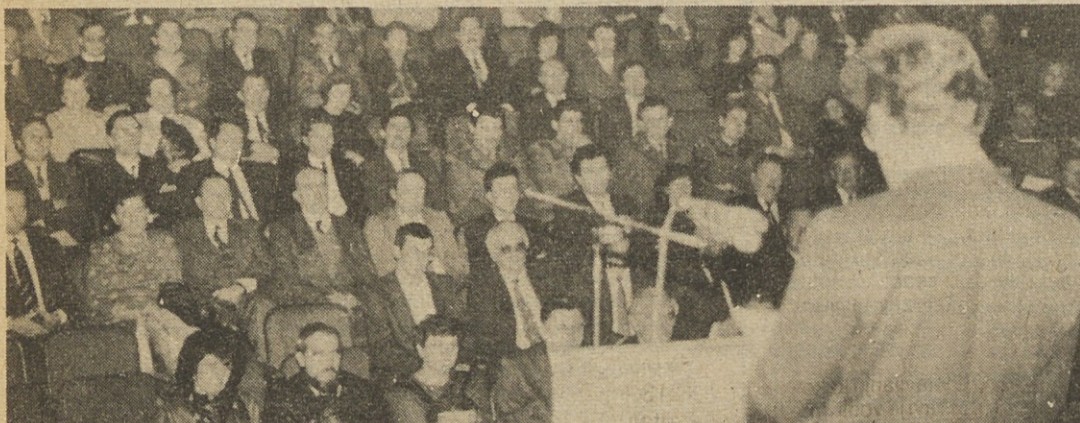
Izvozna naravnost sili delovno organizacijo Iskra Elektromotorji v nenehno posodabljanje tehnologije in dvig kvalitete. Razvojni oddelki se že temeljito pripravljajo na evropske integracijske procese v devetdesetih letih, zato kolektiv povečuje vlaganja v raziskave in pospešuje inovativno dejavnost. Pri tem uspešno sodeluje z raziskovalnimi inštitucijami pri ljubljanski, mariborski in zagrebški univerzi.

Kolektiv Iskre Elektromotorji pa ob svojem naglem vzponu ni zamenjal povezave z ožjim in širšim okoljem in je veliko prispeval k razvoju krajevne skupnosti Železniki in cele Seške doline. Pomemben je njegov delež pri gradnji osnovne šole v Selcih, izgradnji telefonskega omrežja in pošte v Železnikih, plavalnega bazena, izgradnje in asfaltiranje cest.

Veliko skrb namenja družbenemu standardu delavcev. Sistematično širi obseg počitniških kapacitet ob morju in v zdraviliščih. Vsestransko vzpodbuja in podpira športno rekerativno in kulturno dejavnost kot pokrovitelj Športnega društva Iskra ter Radio kluba. V okviru sindikalne aktivnosti deluje več kulturnih skupin, moški pevski zbor, literarno recitacijska, likovna, fotografska, v katere se lahko vključijo tudi občani, ki niso delavci Iskre. Vsestransko delovni kolektiv sodeluje tudi s šolo, ostalimi delovnimi organizacijami v kraju, družbenopolitičnimi organizacijami in društvi.

Poslovni uspehi delovne organizacije Iskra Elektromotorji in njena vpetost v življenje in rast kraja upravičujejo podelitev najvišjega občinskega priznanja temu kolektivu.

Podelitev nagrad je sklenil kvaliteten kulturni program.

Podelitve nagrad se je udeležilo poleg nagrajencev še precejšnje število gostov.

DE PTN Blejska Dobrava

Kakovost — ključni dejavnik uspešnosti

Dandanes ni več treba posebej poudarjati, da je kakovost ključni dejavnik uspešnosti poslovanja. Morda pa še ni vsakomur jasno, da se kakovost prične in konča z znanjem. Vsak delavec mora poznati svojo vlogo v sistemu, zato ga je potrebno neprestano izobraževati. Samo tako bo možno premagati krizo Telematike, ki je pogojena tudi z nekakovostnim odnosom do dela, izdelkov in kupcev.

Pomen in potrebo po kakovosti so spoznali tudi v bivši TOZD PTN na Blejski Dobravi. Zato so začeli izobraževati delavce na programu napajalnikov. Kako so uspeli? O tem smo najprej povprašali **Alojza Juga**, ki se je takole razgovoril:

»Sredi lanskega leta sem dobil zadolžitev, da vpeljem sistem zagotavljanja kakovosti pretvornikov, katerih vodja je bil Srečo Vengar. Položaj je bil kritičen. O tem govori podatek, da kupec z izdelki ni bil zadovoljen zaradi njihove velike nezanesljivosti in pogostih odpovedi. Že je iskal drugega, boljšega dobavitelja tako, da je bila ogrožena naša eksistenca.

Na osnovi posnetka stanja zagotavljanja kakovosti v TOZD ZTS, oz. sedanjem področju MKS smo v PTN ob tesnem sodelovanju kontrole kakovosti in Službe kakovosti DO najprej izdelali Program zagotavljanja kakovosti. Zastavili smo si cilje in po sistemu 'korak za korakom' spreminjali način dela in odnos med seboj in do naših partnerjev, oz. dobaviteljev. Za realizacijo smo seveda potrebovali določen čas, kajti kakovost ne pride sama, zanjo je treba veliko storiti.

Pri vpeljavi sprememb dela in načina kontrole je potrebna tudi sprememba mišljenja. Če se zavedamo, da 80 odstotkov napak zakrivijo razvoj, planiranje in tehnologija, potem je na dlani, da je neposredni delavec soudeležen le 20-odstotno; v preteklosti pa smo največ dolžili prav njega. Zato smo skupaj z Izobraževalnim centrom Telematike in s Službo kakovosti pripravili izobraževanje delavcev, ki delajo na projektu pretvornikov. Izobraževanje zajema celotno hierarhijo; delavci so porazdeljeni po skupinah glede na naloge in zadolžitve, ki jih imajo pri projektu.

Laško bi povedal še marsikaj, recimo: da smo v dobrem letu uspeli kakovost popraviti za 10-krat; da delavce za kakovost nagradujemo po novem pravilniku; da si prizadevamo za prehod s kontrole kakovosti na integralno zagotavljanje kakovosti, da so težave pri dogovarjanjih in zahtevah pri naših dobaviteljih itd. Poudariti pa želim nekaj, kar štejem za najpomembnejše: vsega naštega ne bi mogli doseči brez podpore vodje delovne enote, ki se

povem zaveda, da brez kakovosti ni napredka, uspešne prodaje in realizacije, kar je ključno za uspešnost poslovanja.«

Metka Zavodnik, organizatorica iz Izobraževalnega centra Iskre Telematike, je spregovorila o samem seminarju:

»Izobraževanje za kakovost na Blejski Dobravi je potekalo od 17. oktobra do 16. decembra 1988. V tem obdobju se je tečajev na omenjeno temo udeležilo 68 delavcev PTN. Izobraževanje vodi oddelkov je obsegalo 24 ur, delavcev razvoja, tehnologije in plana ter kontrole pa 16 ur; dve skupini delavcev iz proizvodnje sta se udeležili 12-urnega tečaja in edini nista imeli preizkusa znanja.

Slušatelji so izpolnili vprašalnik Izobraževalnega centra, namenjen analizi organizacije tečaja,

»Vesel sem, da se posamezne sredine in še posebej njihovo vodstvo pričinja zavedati vloge kakovosti za preživetje tovarne.

Kakšen pomen dajejo izobraževanju za kakovost zahodne tovarne, smo lahko prebrali v Delu (št. 292/17. 12. 1988) pod naslovom 'R 19 prehitel želje kupcev'. Za razvoj uspešnega avta so porabili 42 mesecev, za izobraževanje delavcev pa 270-tisoč ur, kar se nedvomno spogleduje z japonskim pristopom k stvari.

Znanje o kakovosti je kompleksno, zato posameznik tu ne more uspeli. Srečo imamo, da je v naši tovarni nekaj zagretežev, ki kljub velikemu nerazumevanju širijo poglede in znanje med ljudi. Vendar pa akcije ne smejo biti enkratne, uvajanja kakovosti v posamezno sredino se moramo lotiti sistemsko. Potrebno je določiti cilje, skupine ljudi za izobraževanje, snov, ki jo mora posamezna skupina obvladati, in nenazadnje — nosilce izobraževanja. S predavatelji Silvom Seražinom, Petrom Polakom in Alojzom Jugom nam je zastavljene cilje uspelo uresničiti. Pri tem so nam bila v veliko pomoč skripta o

zagotavljanju kakovosti, ki jih sestavlja ta delovna skupina. Menimo, da bo moral njihovo vsebino poznati vsak delavec Telematike, če želimo kakovostne izdelke.

Predavanja, ki so trajala po štiri ure na dan, so bila odlično organizirana. Slušatelji so pokazali izredno zanimanje za snov, kar je možno razbrati iz končnih ocen predavanj. Redno se je dogajalo, da so želeli celo med odmori razpravljati o problemih, ki se jih tičejo. Predvideni čas je bil očitno preskopo odmerjen, zato smo ga morali v nekaterih skupinah podaljšati. Z vsemi slušatelji smo našli skupen interes; uspeli smo vzpostaviti sodelovanje in zaupanje med ljudmi in službami, kar mislim, da je osnova za dobro delo. Prijetno me je presenetila pripomba slušateljev, ki sem jo slišal večkrat: 'Kje ste bili pa do sedaj?'

Toda prizadevanja za dvig kakovosti zgoj v eni sami skupini ne bodo prinesla pravega uspeha. Le dvig kakovosti v vseh sredinah bo potrdil pravilnost zastavljene poti. Zato pričakujem iniciativo tudi od ostalih vodilnih ljudi v naši tovarni.«

Kratko oceno nam je dal tudi **Srečo Vengar**, vodja DE PTN:

»Nedvomno smo v pogledu kakovosti napravili velikanski napredek. Tega brez znanja in prizadevanja za to odgovornih sodelavcev ne bi zmogli in znali. Zato se zavedamo, da je prav znanje ključni faktor na poti do boljših uspehov. Prišli smo do položaja, ko je potrebno strokovno raven dvigniti.

Prijetno me je presenetila resnost in pripravljenost vseh sodelavcev, ki so sodelovali na tem seminarju. To je porok naše bodočnosti. Moja ocena organizacije in izvedbe seminarja je: nadpovprečno.«

Kazimir Mohar,
foto: Dean Duboković

Izobraževanje za kakovost v delovni enoti PTN na Blejski Dobravi

ki vključuje poleg pričakovanih slušateljev še oceno predavateljev in gradiva ter razumljivost predavanj. Izredno visoka skupna ocena seminarja nam potrjuje pravilnost zastavljenega pristopa. Odziv slušateljev in njihovo pričakovanje podobnih oblik izobraževanja, ki bi poglobljale pridobljeno znanje na področju kakovosti in bile vezane na konkretne probleme v delovni sredini, nam daje vedeti, da smo se naposled le začeli zavedati krize kakovosti.«

Seminar o zagotavljanju kakovosti na Blejski Dobravi je vodil **Janez Znidaršič** iz Službe kakovosti. Takole pravi:

Obisk sejma

V letošnjem letu organiziramo letalski prevoz za obisk sejma **DOMOTEHNIKA V KÖLNU**.

Sejem traja od 14. 2. do 17. 2. 1989.

Cena poleta na osebo (povratna) znaša 2.200.000 din.

Dnevne polete bomo zagotovili le pod pogojem, da bo za posamezen let prijavljenih najmanj 5 potnikov.

Odhodi z letališča Brnik bodo zjutraj praviloma ob 6.30, odhodi iz Kölna pa med 18. in 19.

Vse podrobnejše informacije dobite pri Cvetki Flerin, tel.: 061 213-213, int. 31-14 ali 061 222-105, kjer si tudi rezervirate prostor v letalu.

ISKRA INVEST SERVIS

Pomembni dogodki, ki smo jim bili tuča lansko leto v Iskri Avtoelektriki

Za nami je še eno leto, leto naporov, težav pa tudi uspehov. Vse leto smo poskušali skozi naše glasilo kar najbolj vestno, tekoče in pravočasno poročati o najvažnejših dogodkih, ki so spremljali naš vsakdan, vas obveščati o vsem tistem, kar je bilo zanimivo za širši krog bralcev in tako v nekem smislu beležiti kronologijo življenja in dela 3700 članskega kolektiva novogoriške Iskre Avtoelektrike. Upamo in želimo, da nam je to uspelo v vaše in naše zadovoljstvo.

Da pa bi bili najvažnejši dogodki minulega leta strnjeni na enem mestu, smo za današnjo številko pripravili nekakšno inventuro dogajanj in jih po posameznih mesecih znova osvetlili. Če vas zanimajo drage bralke in bralci, tu so!

Januar

Prvi delovni dan v novem letu je bil mnogo prej kot letos, ko smo imeli kar tri dni kolektivnega dopusta, 4. januar. Na hitro smo opravili še zapoznala voščila, si povedali, kje smo preživeli zadnje dneve in noči v starem 1987 letu ter kako smo zapravili podarjenih 15 tisoč din, ki smo jih dobili kot »protivrednost« za neorganizirano skupno praznovanje prihajajočega novega leta. Po teh »formalnostih« smo zaozvali v nove delovne naloge, saj je bilo pred nami v letu 1988 kar 2023 delovnih ur, oz. 241 delovnih dni, ki jih je bilo treba kar najbolje izkoristiti.

Že v sredini prvega meseca je bila pomembna seja sindikata, ki je bila posvečena oceni rezultatov poslovanja iz minulega leta, potrditvi letnega plana, delovni disciplini ter razglasitvi leta za leto kakovosti.

Čudovit večer sta pripravila novogoriški Iskrašem in drugim ljubiteljem lepega zborovskega petja dva pevka zbor, ki delujeta pod Iskrino zvezdo. Prvič sta skupaj nastopila na samostojnem celovečernem koncertu moški pevski zbor Iskra Bovec in mešani pevski zbor Ciril Silič. Koncert je bil pred nabitno polno dvorano v kulturnem domu v Vrtojbi.

Februar

Na seji delavskega sveta so delegati sprejeli drzen plan za leto 1988 in potrdili leto 1988 za leto kakovosti. Konec februarja pa je tudi čas za oceno rezultatov poslovanja. S tem so se seznanili sindikalni in drugi družbenopolitični delavci, žal pa vzrokov za zadovoljstvo ni bilo, saj so kar tri temeljne organizacije zaključile leto 1987 z rdečimi številkami, ki pa na srečo niso bile preveč zaskrbljujoče, kar pomeni, da izguba ni bila velika.

Znova se je sestel delavski svet, v ospredju pa je bilo poročilo odbora za izgrajevanje sistema celovitega zagotavljanja kakovosti. Svoje načrte in poglede je za naše glasilo razgrnil tudi novi direktor tovarne malih zaganjalnikov Niko Trošt, ki je prevzel vodenje tega kolektiva z novim letom.

Žal smo bili v februarju priča izredno slabi novice, saj so ognjeni zubljii uničili praktično vse družini Jasnič, ki je do tega usodnega trenutka stanovala v Vipolzah, v takm kajšnjem gradu.

Marec

Med zaposlenimi smo napravili kratko anketo o novem delovnem času. Z novim letom smo namreč pričeli z delom povsem po novem urniku. Da smo ukinili neučinkovite delovne sobote, smo raztegnili delavnik za 24 minut. Mnenja so bila različna, danes pa že lahko zapišemo, da ni več težav s to novostjo, saj se konec koncev le pozna, če so vse sobote proste.

Za delavce TOZD Inštitut za avtoelektriko, edini registrirani organizaciji za opravljanje razvojno-raziskovalne dejavnosti v novogoriški občini so končno prišli boljši časi. Postopno so namreč pričeli preseljevanje iz starih, neustreznih prostorov v povsem nove.

V marcu je bila odmevna tudi letna konferenca sindikata, kjer so ob izredno dobri udeležbi pregledali enoletno delo ter sprejeli smernice za bodoče delovanje. Letno konferenco so imeli tudi mladi, za novega predsednika pa so izvolili Igorja Vodopivca.

April

Do delno novih prostorov je prišla tudi Tovarna delovnih sredstev. Svojo dejavnost je postopno razširjala v bivše prostore tovarne generatorjev in elektronike.

Eno izmed najštevilnejših društev v Avtoelektriki je gotovo športno društvo, ki je lani praznovalo pomembno obletnico — 10 let delovanja in obstoja. Jubilej so skromno proslavili na občnem zboru.

Ni čisto priznanj, pohval in odlikovanj so že dobili novogoriški Iskraši, tem pa se je pridružil še eden. Predsedstvo naše države je namreč odlikovalo z Redom dela s srebrnim vencem Ivana Frančeškina, zaposlenega v Tovarni delovnih sredstev, sprejel pa ga je za izjemne dosežke na področju inovacij ter vrhunsko kvaliteto vzdrževanja strojev najzahtevnejših stopenj.

Na dan železničarjev 15. aprila so prišli na obisk v Avtoelektriko najvišji predstavniki jugoslovanskih železnice ter strokovnjaki proizvajalcev vagonov iz Goše. Beseda je tekla o novem proizvodu, tandem in mono generatorju, ki ga doslej na jugoslovanskem tržišču ni bilo, pričeli pa so ga izdelovati v Avtoelektriki. Kot smo že poročali, je ta proizvod namenjen za vgradnjo na potniške vagonne ter predstavlja skupaj z akumulatorjem samostojen vir električne energije.

Omeniti moramo tudi volitve delegatov v samoupravne organe, ki so bile 19. aprila ter zadnje, 16. zasedanje delavskega sveta DO, ki je bilo tik pred volitvami. Prva seja no-

voizvoljenih članov predsedstva konference sindikata pa je bila 15. aprila.

Maj

Že po tradiciji so tudi ob letošnjem 1. maju pripravili mladi veličastno proslavo, kjer je bil slavnostni govornik Robert Žerjal, glavni direktor, prireditev pa so popestrili člani pevskega zbora Ciril Silič in recitatorji iz Avtoelektrike.

Na drugi sindikalni seji so se številni udeleženci seznanili z rezultati poslovanja v prvem trimesečju in ugotovili solidne rezultate. Tudi delegati delavskega sveta so se v novem sestavu zbrali na 1. zasedanju. Obravnavali so pestro problematiko, v ospredju pa je bil program aktivnosti za povečanje uspešnosti poslovanja v tovarni malih zaganjalnikov, tovarni vžigalnih tuljav in tovarni žarnic.

Avtoelektrika je bila v maju gostiteljica dvodnevnega sindikalnega seminarja, ki ga je v sodelovanju z občinskim sindikatom pripravila novogoriška delavska univerza. Udeleženci iz Vozil, Primorja Gorica, KK Vipava, domačini itd. so se seznanili z najaktualnejšimi temami takratnega trenutka.

V vsakoletnem občinskem tekmovanju enot civilne zaščite so bile novogoriške Iskrašice med najuspešnejšimi. Med 40 sodelujočimi ekipami iz novogoriške občine so z znanjem posegle v sam vrh in tako pokazale veliko usposobljeno pripravljenost pomagati sodelavcem v stiski, v morebitni nesreči.

Omeniti moramo tudi mlade kovinarje iz tovarne delovnih sredstev, ki so se pomerili na 13. delovnem tekmovanju. Značilnost tekmovanja je bila visoka raven znanja nastopajočih, žal ob nekoliko slabši udeležbi kot prejšnja leta.

Na dan železničarjev 15. aprila so prišli na obisk v Avtoelektriko najvišji predstavniki jugoslovanskih železnice ter strokovnjaki proizvajalcev vagonov iz Goše. Beseda je tekla o novem proizvodu, tandem in mono generatorju, ki ga doslej na jugoslovanskem tržišču ni bilo, pričeli pa so ga izdelovati v Avtoelektriki. Kot smo že poročali, je ta proizvod namenjen za vgradnjo na potniške vagonne ter predstavlja skupaj z akumulatorjem samostojen vir električne energije.

Omeniti moramo tudi volitve delegatov v samoupravne organe, ki so bile 19. aprila ter zadnje, 16. zasedanje delavskega sveta DO, ki je bilo tik pred volitvami. Prva seja no-

Junij

Ta mesec lahko označimo za športni mesec. Najprej smo se zbrali novogoriški Iskraši na trinajstih letnih športnih igrah, ki so bile 11. junija na tolminskih športnih igriščih v organizaciji kolektiva AET Tolmin. Spet so premočno slavili domačini, ki imajo že vrsto let primat med ekipnimi zmagovalci. Igre so lepo uspelle, za kar je šla največja zasluga športnemu referentu Zoranu Oblaku-Ninču, žal so bile te igre njegove zadnje, saj je le nekaj dni za tem v prometni nesreči prenehalo biti njegovo zelo živahno, mladostno in plemenito srce.

Veličastno in impozantno pa je bilo 25. in 26. junija, ko se je v novogoriškem športnem parku zbralo skoraj 1500 športnic in športnikov iz SOZD Iskra na štiriindvajsetih letnih športnih igrah pod pokroviteljstvom in v organizaciji Iskre Avtoelektrike. Z eno besedo lahko ocenimo igre kot najboljše doslej, kar so potrdili tudi nastopajoči sami. To je bilo tudi najlepše plačilo Iskrašem iz Avtoelektrike za njihov trud in organizacijo iger.

Julij

Začetek julija je pripadal seveda dnevu Iskre na Soriški planini, ki smo se ga množično udeležili tudi Iskraši iz Avtoelektrike. Sicer pa je julij že mesec dopustov, mi v Avtoelektriki smo imeli kolektivnega in sicer od 25. 7. do 8. 8. Še pred tem pa je bila seja sindikata, kjer so udeleženci ocenjevali usmeritev in prednostne naloge glede na nove pogoje poslovanja.

V juliju se je pokazala tudi izredna solidarnost zaposlenih, saj so za nakup aparata bolnemu sode-

lavcu zbrali skoraj 5 milijonov dinarjev.

Avgust

Srečni, veseli, polni novih moči in lepo zarjaveli smo znova pričeli z vsakodnevnm delom, vmes pa si povedali, kje in kako smo letovali. Veliko članov kolektiva je preživelo del dopusta v počitniških objektih last Avtoelektrike, nikakor pa ne moremo zamolčati dejstva, da so nekateri imeli prenekatero pritožbo na visoko ceno letovanja. Pa pustimo to in omenimo rajši veliko cenejši in izredno uspel piknik v Opatjem selu na Krasu, kjer je bilo ob množični udeležbi veselja, da je kaj.

Naši granicariji, ki varujejo naše meje, imajo avgusta svoj praznik. Kolektiv Iskre Avtoelektrike je sprejel pokroviteljstvo nad karavlo v bližini Nove Gorice, ob prazniku pa so jih obiskali mladi in predstavniki DO, jim čestitali in zaželeli prijetno bivanje. Konec meseca pa je bila seja sindikata, kjer je bila glavna točka dnevnega reda, ocena in obravnavanje rezultatov poslovanja v prvem polletju.

Izven tovarniške ograje se znajo povseseliti tudi bovški Iskraši. Pod Trentarskimi vršaci v vasi Soča, kjer imajo majhno tovarnico za proizvodnjo avtomobilskih relejev so se zbrali tople avgustovsko soboto, se pomenili o tem in onem, pojedli dobrote z raznjaja ter se prijetno zavrteli.

September

In tako je tudi kolektiv Avtoelektrike zakoralak v vročo gospodar-

sko jesen. Vrstili so se obiski, sklepanje pogodb, predstavljali smo nove izdelke itd. Ob tem moramo vsekakor omeniti bogat delež Avtoelektrike za nov avtomobil Jugo Florida, kot so zaganjalnik, alternator, prižigalnik za cigarete, več vrst relejev itd. Danes že lahko rečemo, da smo v Avtoelektriki pohiteli, očitno pa v Crveni zastavi ne tako, saj kupci še vedno čakajo tako zeleno Florido.

Nič ne bo narobe, če uvrstimo naslednji odmevni delovni uspeh v septembru, čeprav je potekala praprava naj skozi vse leto. V mislih imamo obisk strokovnjakov iz francoske firme Renault, sposobnosti dobav izdelkov Avtoelektrike firmi Renault. Ta preizkušnja je bila ugodno ocenjena, ali povedano drugače, francoski strokovnjaki so uvrstili Avtoelektriko v razred B. Seveda je bilo vzrokov za zadovoljstvo ob tem mednarodnem uspehu res veliko.

Se en mednarodni obisk smo zabeležili v Avtoelektriki. Za nekaj uric so bili pri nas člani kolektiva Iskre Elektronika iz Milana. Ogleдали so si proizvodnjo in iz »prve roke« izvedeli, od kje prihajajo izdelki, ki jih prodajajo italijanskemu tržišču.

Oktober

Kragujevska Crvena zastava, katero Avtoelektrika izredno tesno sodeluje, je v začetku oktobra praznovala 135-letnico dela in razvoja, 35-letnico proizvodnje avtomobilov in dan Zavodov Crvene zastave. Pripravili so veličastno slavnost na kateri so med drugim podelili tudi visoka priznanja njihovi-

vim kooperantom. Eno izmed teh je bilo namenjeno tudi Avtoelektriki, ki ga je na slavnosti sprejel Robert Žerjal, glavni direktor.

Da bi še močneje obeležili leto, proglašeno za leto kvalitete, so v področju kakovosti izdali posebne plakate, ki so opozarjali (in še opozarjajo) na to zavezujočo akcijo.

Spet izjemnemu uspehu smo bili priča v tovarni delovnih sredstev, kjer so tamkajšnji strokovnjaki predstavili povsem nov, doma narejen sklop šestih strojev za proizvodno linijo rotorjev. Te novice so dobile nekaj minut prostora tudi na ljubljanski TV.

Sindikalne delavce je obiskal Miha Ravnik, predsednik slovenskih sindikatov. Na delovnem posvetu so ocenili delovanje sindikata v zaostrenih pogojih gospodarjenja ter se dotaknili najaktualnejših problemov, vezanih na delovanje te množične organizacije.

Z rednim delom so pričeli v povsem novi kalinici, v prostorih bivše kotlarne. Z najsodobnejšo opremo in novo tehnologijo toplotne obdelave so storitve ponudili tudi izven Avtoelektrike.

November

Po sklepu delavskega sveta je bil november proglašen za mesec kakovosti. Razpisan je bil tudi nagrajni natečaj za koristne predloge za izboljšanje kakovosti.

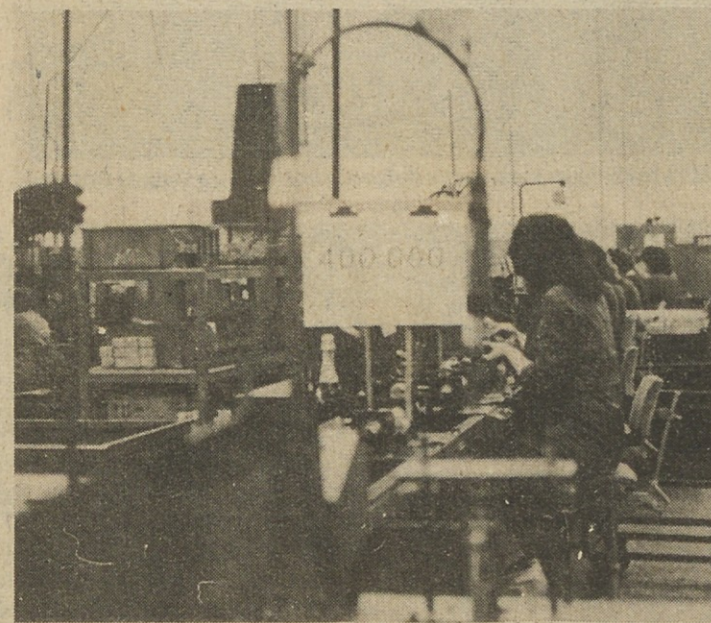
Vrstile so se seje, na katerih je bila v ospredju ocena rezultatov devetmesečnega poslovanja.

December

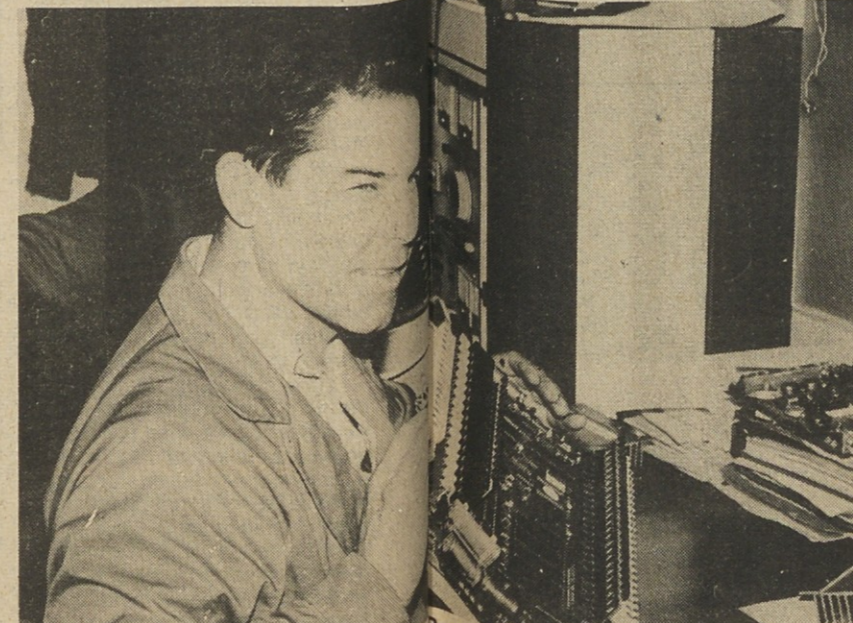
Največji uspeh v petnajstletni zgodovini so dosegli zaposleni v tovarni malih zaganjalnikov, saj so 20. decembra lani naredili sanskih 400 tisoč zaganjalnikov. Sicer pa je december minil v znamenju raznih srečanj, na obisk so prišli bivši sodelavci — upokojeenci, srečali so se jubilatni dela, na prisrčni slavnosti so bili pohvaljeni tudi krvodajalci, kolektiv pa so obiskali tudi bodoči strokovnjaki — študenti. Seveda moramo omeniti tudi letoletno sindikalno darilo — milansko salamo, ki je med zaposlenimi sprožila na stotine različnih komentarjev.

Cisto za zaključek te inventure lanskih dogodkov pa se povrnimo še enkrat k letoletni okrasitvi vhodov v delovno organizacijo z lepimi svetlečimi omaričami. Ko smo ob tem objavili kratko notičko z pohvalo, smo pohvalili le delavce iz elektrodelnice, zato je prišlo do upravičene užaljenosti delavcev iz vzdrževanja strojev, ki so omariči naredili. Zato naj bodo te vrstice namenjene prav vam, avtorjem te izvirne ideje kot opravičilo in pohvala seveda.

Marko Rakušček

V tovarni malih zaganjalnikov so decembra lani naredili rekordnih 400 tisoč zaganjalnikov.

Ivan Frančeškin je bil odlikovan s Redom dela s srebrnim vencem.

Na delovnem obisku v Avtoelektriki je bil oktobra lani tudi Miha Ravnik, predsednik slovenskih sindikatov.

Slavnostno zasedanje delavkega sveta

Zadnja seja delavskega sveta Iskre Commerce v iztekajočem letu je že po tradiciji razdeljena na delovni in slavnostni del, ko na slednjem podelijo nagrade in priznanja te delovne organizacije kot tudi priznanja jubilarom dela. Za trajnejše ustvarjalno delo in dosežke so nagrade za leto 1988 podelili Tonki Barač, Ludviku Kranjcu in Kristini Ritlop. Priznanje za štiri desetletja dela v Iskri je prejel Božidar Nadižar.

V prvem delu zasedanja delavskega sveta so delegati iz IC-ja med drugim potrdili poročilo o poslovanju Iskrine INO mreže v lanskih prvih devetih mesecih. Letni plan izvoza preko podjetij v tujini je v tem obdobju Iskra realizirala 83-odstotno. Izgubo so imele Iskra France, TTE in Iret. Izredno razveseljivo je, da je Iskra Electronics v New Yorku poslovala v prvih devetih mesecih z dobičkom.

Na zadnjem lanskem zasedanju je DS Iskra Commerce obravnaval tudi predlog Gospodarskega načrta delovne organizacije. V njem so dali največ poudarka povečevanju izvoza v letošnjem letu, ko naj bi izvozili za skoraj 307 milijonov dolarjev, od tega dobrih 225 milijonov na konvertibilno tržišče. Medtem pa je uvoznik načrt za leto 1989 nižji kot ocenjena lanska realizacija: planirana vrednost uvoza je nekaj manj kot 175 milijonov dolarjev.

Delavski svet je gospodarski načrt sprejel, hkrati pa sklenil, da je treba v vseh tržnih področjih in dejavnostih zagotoviti doseganje operativnih planov prometa in dohodkovnih sredstev ter drugih bistvenih ekonomskih kategorij.

Slavnostni del zasedanja je odprl predsednik delavskega sveta Vili Zorko, slavnostni govornik pa je bil glavni direktor IC Janez Vipotnik. Največ poudarka je dal prav reorganizaciji Iskre in z njo tudi Iskre Commerce, sledila pa je podelitev nagrad in priznanj delavkam in delavcem IC-ja, priznanj poslovnim partnerjem, oz. zunanjim sodelavcem ter priznanj jubilarom dela.

Nagrade Iskre Commerce

Delavski svet je na osnovi predloga Komisije za državna odlikovanja, priznanja in nagrade, ki je upoštevala tudi priporočilo ožjega kolegija glavnega direktorja ter razprave sklenil, da za trajnejše ustvarjalno delo in dosežke trajnega pomena prejmejo Nagrade Iskre Commerce Tonka Barač, Ludvik Kranjc in Kristina Ritlop.

Božidar Nadižar dela v Iskri že dobra štiri desetletja

do 1982, ko je odšel na delo v tujino, kot direktor firme Iskra Elettronica Italiana v Milanu.

Poleg svojega dela v Iskri je bil vseskozi aktivno vključen v delo družbeno političnih organizacij in samoupravnih organov oziroma je vseskozi z njimi korektno in uspešno sodeloval. Poleg tega je sodeloval v raznih komisijah, odborih in drugih organih Gospodarske zbornice Slovenije, Gospodar-

Slavnostni govornik na zadnjem lanskem zasedanju DS IC je bil glavni direktor Janez Vipotnik.

Tonka Barač

Svoje delo v Iskri je Tonka Barač začela z delom v predstavnstvu ljubljanskega IEV v Splitu konec leta 1960. Prvih deset let je bila edina sodelavka direktorja filiale ter v tem obdobju skrbela — po združitvi s PSO-jem — za prodajo celotnega proizvodnega programa Iskre. Z razširitvijo obsega dela in s prihodom novih moči, je tovarišica Baračeva prevzela prodajo vseh širokopotrošnih izdelkov in to delo je opravljala vse doslej. Pri svojem delu je skušala najti — in to ji je uspelo — najboljše poti za kar najbolj uspešno prodajo in predstavljanje Iskre na območju filiale Split.

ske zbornice Jugoslavije, bivšem SISEOT-u in drugih institucijah.

Z vestnim delom je pomembno prispeval k izgradnji nabavne funkcije Iskre, kasneje k izgradnji tržne funkcije Iskre, v zadnjem obdobju pa h konsolidaciji firme Iskra Elettronica Italiana v Milanu, ki je v njegovem obdobju povečala promet od 6 mrd Lit v letu 1982 na 40 mrd Lit v letu 1987.

Njegovo sodelovanje v institucijah izven Iskre je še danes lahko vzor vsem njegovim naslednikom po eni strani, po drugi strani pa predstavlja za njegove naslednike težavo, saj nas delavci v teh institucijah ocenjujejo po Kranjčevih prispevkih.

Jubilanti 35-letnega dela v Iskri

Ludvik Kranjc

Ludvik Kranjc je zaposlen v Iskri od leta 1953, v vsem tem času pa je prispeval k izgraditvi področja trženja tako v celotni ISKRI kot tudi tržni organizaciji Iskre, zdaj IC, prej Nabavne organizacije Iskre in Zunanjetrgovinske organizacije Iskre.

V obdobju delovanja v Iskri je bil Ludvik Kranjc med drugim direktor nabavne organizacije Iskre v letih med 1962 in 1971, pomočnik direktorja TOZD Zunanji trg v obdobju med 1971 — 1981, direktor TOZD-a Zunanji trg v IC pa od leta 1981

Kristina Ritlop

KRISTINA RITLOP se je v Iskri Commerce zaposlila leta 1973, pred tem pa je bila 11 let vodja računovodstva v ISKRI Horjul. Kot izkušen računovodski delavec je takoj prevzela najodgovornejša dela ter tudi nekaj let vodila računovodski sektor. S svojim strokovnim znanjem in delovno angažiranostjo si je pridobila zaupanje sodelavcev ter je bila za večino mlajših sodelavcev v računovodstvu strokovni mentor in neformalni strokovni vodja. V zapletenih in stalno spreminjajočih knjigovodskih predpisih si je pri razčiščevan-

ju medsebojnih vknjižb in odnosov pridobila širok krog strokovnih sodelavcev tako v SOZD ISKRA, kakor tudi v naši DO. S svojim strokovnim znanjem je bistveno prispevala tudi k sedanjemu nivoju organiziranosti in uspešnosti delovanja računovodskega sektorja in s tem tudi k uspešnemu delu naše DO.

Priznanje Iskre Commerce

Za dolgoletno marljivo delo oziroma enkratne dosežke so priznanje prejeli:

Boško Canković za nadpovprečne dobre rezultate pri prodaji zastopanih programov v AP Vojvodini.

Marko Dameski za zasluge pri plasmaju sistemskih rešitev in inženiring nastopu Iskre, posebno za uspehe pri prodaji telefonije in sistemov za železnico na področju SR Makedonije.

Rauf Dalipagić za skoraj štiridesetletno uspešno delo v Iskri, predvsem pri sodelovanju Iskre v velikih sistemih v SR BiH.

Marija Janša za dolgoletno marljivo in uspešno delo na področju saldakov kupcev.

Marija Kozelj za dolgoletno marljivo delo predvsem v nabavni dejavnosti, ki ga še posebej odlikujejo zelo dobri poslovni odnosi s tovarnami Iskre.

Branislav Ljubinković za izredno angažiranost pri prodaji Iskrinih izdelkov, kar je pripomoglo

Jubilanti 30-letnega dela v Iskri

Jubilanti 10-letnega dela v Iskri. Zaradi stroškov seveda v Ljubljano niso prišli vsi, priznanja pa so jim izročili v njihovih predstavnostnih oz. prodajalnah.

Jubilanti 20-letnega dela v Iskri

k dobrim poslovnim rezultatom na področju filiale Beograd.

Franc Perčić za dolgoletno, strokovno delo pri reševanju embalažne problematike za izredno zahtevne in specifične programe Iskrinih tovarn.

Josip Pongračić za dolgoletno, marljivo in uspešno delo predvsem na prodaji telefonije in elektroakustike na področju filiale Zagreb.

Matko Zdešar za izredne delovne uspehe in dobre poslovsne odnose z DO Iskra Delta.

Franc Zurman za izjemne dosežke pri prodaji števecv na tržišču ZR Nemčije.

Priznanja poslovnim partnerjem oz. zunanjim sodelavcem

Za trajnejše poslovno sodelovanje ali enkratne dosežke so priznanje prejeli poslovni partnerji:

Fabian Canelos glavni direktor firme Iskraemec S. A., Quito, Ekvador, za dolgoletno strokovno in požrtvovalno delo pri vodenju firme z mešanim kapitalom. S svojim strokovnim znanjem je bistveno pripomogel k razvoju podjetja in uveljavitvi znamke električnih ročnih orodij Iskra Perles v Latinski Ameriki.

Dušan Đorđević generalni direktor DO Beograd elektro, za zasluge za dolgoletno intenzivno in uspešno sodelovanje med Iskro in Beogradelektrom ter za njegova posebna prizadevanja za plasman Iskrinih izdelkov na področju SR Srbije.

Miloša Jukić, direktorica devizno dokumentarne kontrole v Narodni banki Slovenije, za pomoč in konstruktivni odnos pri reševanju problematike in spreminjajoče se regulative na področju zunanje trgovine.

Josip Ključarić, generalni direktor Elektroprometa Zagreb, za njegove zasluge za uspešno sodelovanje med Elektroprometom in Iskro ter za njegova posebna prizadevanja na področju koordinacije odnosov med Iskro in jugoslovansko trgovino.

Marcel Pasteels, lastnik firme SOREMA za dolgoletno, korektno sodelovanje z Iskro in za njegovo osebni prispevek k izvozu Iskrinih KWH števecv, ki danes predstavljajo zelo pomemben delež belnuškega trga.

Jubilanti dela

V nadaljevanju slavnostnega dela seje delavskega sveta so podelili priznanja jubilarom za 40, 35, 20 in 10-letno delo v Iskri. Tole je seznam teh jubilarov:

40-letniki:

Božidar Nadižar

35-letniki:

Gvido Deržaj, Dominik Pflaum, Marjan Slavič, Ludvik Kranjc, Jože Žnidaršič, Janez Drašler, Marija Kobe, Anica Sitar, Franc Blažir, Rajko Zakovšek, Aleksander Čerček.

30-letniki:

Milenija Cvetković, Josip Pongračić, Gabrijela Kramarič, Marija Stipetič, Tončka Starman in Jurij Povšnar.

20-letniki:

Andrej Pardubsky, Andrej Vrhovec, Peter Mivšek, Bojan Klemenčič, Sava Rajković, Olga Sijakinić, Branislav Ljubinković, Dragica Buljugić, Bogdan Samardžić, Radisav Verbić, Božo Kangrga, Ivan Hršak, Dragomir Petrović, Aleksa Semiz, Marija Beši, Timotije Jakovljević, Sonja Bratković, Vesna Podlogar, Aleksandra Zalar, Janja Humar, Ana Prelovšek in Sonja Lomšek.

10-letniki:

Manica Borenovič, Radmila Petrovič, Jurij Kozina, Bruno Stiglic, Tatjana Vrečar, Slavica Jovalekić, Julija Rajković, Milomir Cvetić, Cveta Radovanović, Veroljub Jovanović, Alojz Kosić, Slobodan Nikolić, Grazia Babić, Romano Kos, Ante Tomić, Senada Pjević, Muhamed Ramić, Borka Aleksić, Enes Kazazić, Dejan Georgievski, Gjorgi Dukovski, Mira Miskovska, Mendo Romanov, Stanko Bitunjac, Slobodan Grujić, Ana Čerkezović, Zorka Topić, Zeljko Muše, Nenad Radić, Frančišek Založnik, Marjan Cvelbar, Leon Topolovec, Silvo Lorber, Nada Mlakar, Ivan Dimitrov, Kata Gabrić, Milan Mlinarević, Slavka Artonović, Milka Dronjak, Milutin Sekulović, Adnan Šilek, Slobodan Vorotović, Behije Avdo, Milorad Milovanović, Milena Stojanović, Radovan Kovačević, Zoran Prerad, Brigita Barborič, Frančiška Krašna, Peter Veržun, Silva Žnidaršič, Irena Simšič, Andreja Luznar, Sadeta Polutak, Ida Klemenčič, Ljubo Kavčič, Veronika Trček, Dubravka Bicman, Jadranka Babnik, Irena Nečimer, Dragica Bernik, Monika Mašović, Erika Puš, Janko Strašek, Frančiška Barbič, Olga Čuček, Marija Ivanec, Marija Janežič, Vlasta Pristov, Ljubica Rabselj, Anton Špruk, Jana Jevševar, Darij Mušič, Miroslava Korenčič, Elfrida Retelj, Branko Hrobat, Cvetka Ograjenšek, Breda Antosiewicz, Vlasta Magister, Kristina Marn, Tončka Šabič, Marija Povše, Bojana Ribnikar, Majda Rus, Maja Kraigher, Anica Pavliha, Mira Antolašič, Ana Mrvar, Silva Vaupotič, Antonija Istenič, Frane Kuzmanič, Zdenka Vehovar, Silva Kolarič, Uroš Bočko, Ivan Krampelj, Gabrijela Grubar, Zlatko Potočnik, Vanda Kržmanc, Janez Banko, Martina Jurčić, Nanča Kosmač Kogelj, Bojan Skilan, Franc Repovž, Marjan Kunilo, Marija Vurcer in Anton Kajfež.

Svojo bodočnost še vedno vidimo v Iskri

Dozorele potrebe po temeljitem preoblikovanju poslovno-organizacijske zgradbe Kondenzatorjev • Oblikovanje enovite delovne organizacije — bodočega podjetja • Težišče reorganizacije: fleksibilna organizacija, ki bo omogočala nenehno in sprotno prilagajanje poslovnim ciljem.

Semiški Kondenzatorji, ki so bili od leta 1977 organizirani v štiri temeljne organizacije in delovno skupnost, se skladno z notranjimi potrebami po ustreznih organizacijskih spremembah in razmerami v širšem družbenem okolju, pripravljajo na reorganizacijo. V že znanih pogojih zaostrovanja gospodarskih razmer v državi, so v tovarni že konec lanskega leta sprejeli pobudo o iskanju rešitev, ki bi okrepile položaj delovne organizacije kot celote. Na osnovi te pobude so delavski sveti temeljnih in delovne organizacije konec novembra sprejeli sklep o pričetku postopka za spremembo organiziranosti temeljnih, oz. delovne organizacije s ciljem, da se organizira enovita delovna organizacija, v kateri bodo ostale vse dosedanje temeljne organizacije in delovna skupnost.

Tako so v zadnjem mesecu lanskega leta poslovodni organi v Kondenzatorjih pripravili Štirokne podlage o družbeni in ekonomski opravičenosti združitve temeljnih organizacij v enovito delovno organizacijo. V gradivu sta nedvomno najpomembnejši poglavji tisti, ki analizirata razloge za novo organiziranost (ekonomski razlogi, spremembe v zakonodaji, problemi decentralizacije, učinkovitost upravljanja, smotrnejše samoupravljanje) in lastnosti nove organizacije. Ni pa zanemarljiva informacija, da imajo v gradivu že natančno izdelan osnutek rokovnika aktivnosti za izvedbo reorganizacije, o katerem bodo te dni razpravljali vsi delavski sveti.

Iz opisane analize lahko ugotovimo, da v Kondenzatorjih obstajajo dejanske podlage za odločitve o reorganizaciji delovne organizacije v enovito. Naj omenimo le dva najpomembnejša razloga za to: prvi je potreba po prilagajanju organizacije novim spoznanjem glede na to, da v Semiču ugotavljajo določene pomanjkljivosti v sedanjih rešitvah. Drugi pa se vsekakor nanaša na nujnost po formalnem usklajevanju z novo zakonodajo, ki nastopa v skladu z reformo gospodarskega sistema v Jugoslaviji.

Kljub posameznim ugotovitvam je potrebno povedati, da preteklih odločitev v tovarni, ne moremo prosto jemati kot neustrezne, saj so se tekoče prilagajali obstoječi zakonodaji. Sedaj

pa so ugotovili, da se je času ustrezno mogoče organizirati učinkoviteje in to želijo delavci semiških Kondenzatorjev tudi uresničiti, hkrati pa ohraniti tudi nekatere pridobitve dosedanje organiziranosti. Kljub temu pa ob tem posebno poudarimo dejstvo, da obstoječi Zakon o združenem delu ne obvezuje temeljnih organizacij za združitve v enovito delovno organizacijo, kajti vse semiške temeljne organizacije še naprej izpolnjujejo vse zakonske pogoje za svoj obstoj. Podlaga za predlagano odločitev je v novem Zakonu o podjetjih, ki odloča, da je osnovni gospodarski in pravni subjekt delovna organizacija (podjetje) in ne temeljna organizacija kot doslej. Analiza pa je pokazala, da je za temeljne organizacije v semiških Kondenzatorjih ekonomsko in družbeno najbolj upravičeno skupno poslovanje v okviru enovite delovne organizacije tj. bodočega podjetja.

O poteku preoblikovanja semiške tovarne bomo v našem glasilu še pisali. Za sedaj pa povemo, da bo reorganizacija Kondenzatorjev potekala skladno z reorganizacijo SOZD Iskra, ki se ta trenutek tudi že pripravlja. In kot pravijo semiški Iskraši: »Svojo bodočnost še vedno vidimo v sestavi Iskre kot učinkovitega

poslovnega sistema, vpetega v mednarodno menjavo in enega izmed glavnih nosilcev gospodarskega razvoja v Sloveniji.«

Škoda le, da tako ne mislijo tudi nekateri drugi Iskraši v drugih Iskrinih temeljnih organizacijah!

VŽ

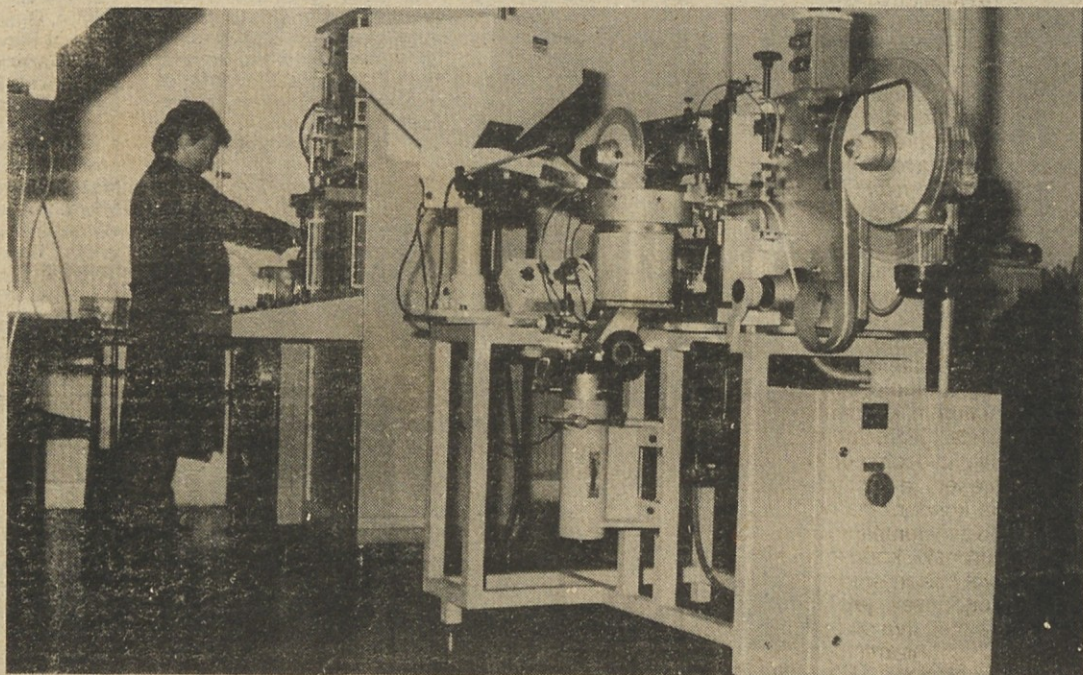
ČIP — kondenzator kmalu v proizvodnji

Čip kondenzator je do sedaj v svetu poznana najvišja stopnja miniaturizacije kondenzatorjev. V Semiču so že leta 1986 začeli s projektno nalogo na tem področju in do septembra lanskega leta so semiški razvojniki razvili že prve primere čip kondenzatorja. Vzporedno z razvojem tega kondenzatorja je potekal tudi razvoj celotne opreme, ki je skoraj v celoti plod lastnega znanja in konstrukcije, razen opreme za embalažo (ki pa je tudi z domačega tržišča). Pri tem poudarimo, da je oprema, ki jo izdelujejo v Kondenzatorjih, polavtomatska kar pa narekuje za sedaj še maloserijsko proizvodnjo.

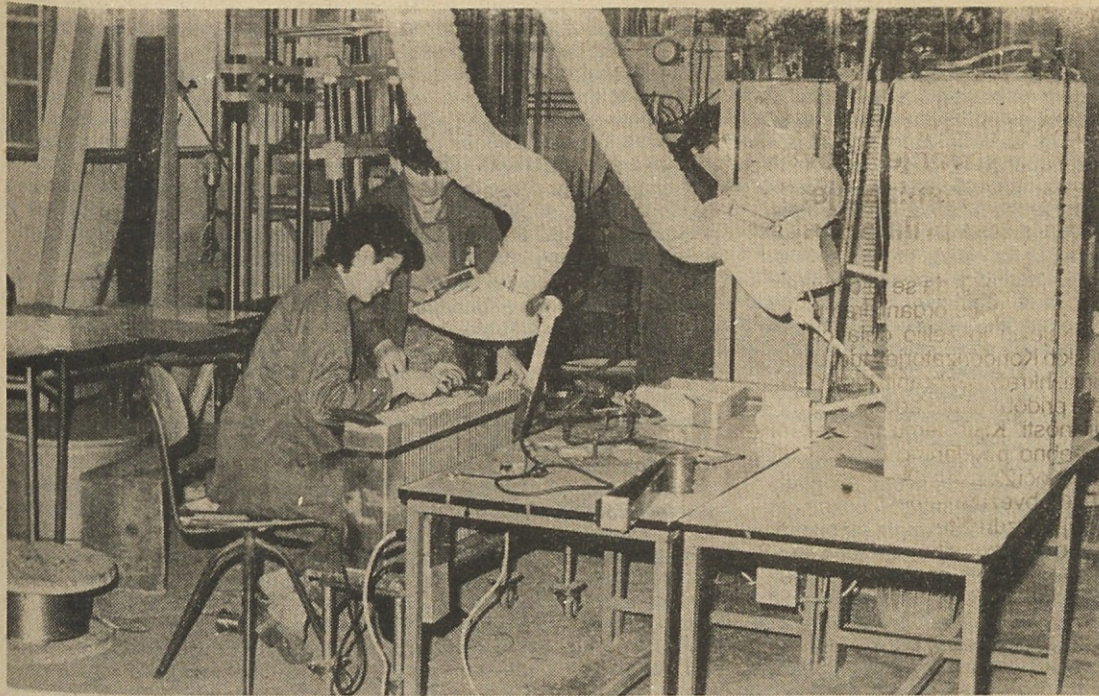
Ena izmed nalog tega projekta je tudi konstrukcija kondenzatorja in postavitve celotne tehnologije, ki sta prav tako rezultat znanja semiških delavcev.

Celotna projektna naloga bo kmalu zaključena in semiški Iskraši načrtujejo, da bodo z maloserijsko proizvodnjo čip kondenzatorjev začeli že konec letošnjega februarja.

VŽ

Del avtomatske proizvodnje rasterja 5

Prispela prva dokumentacija

Konec lanskega leta so Kondenzatorji v Semiču podpisali pogodbo s predstavniki firme Westing House o prenosu tehnologije močnostnih kondenzatorjev v ALL FILM tehniki. V okviru te pogodbe je iz te ameriške firme že prispela dokumentacija, ki jo sedaj proučujejo v strokovnih službah v Kondenzatorjih. Ko bodo to zaključili, načrtujejo šolanje predstavnikov semiške Iskre pri prodajalcu licence v ZDA enkrat konec februarja (foto LD, besedilo VŽ).

Vse manjši kondenzatorji tudi iz Semiča

Ta mesec je stekla proizvodnja miniaturnih kondenzatorjev • Semiški Iskraši sodijo po le-teh v sam svetovni vrh proizvajalcev teh »pomajšanih« elementov • Letno načrtujejo proizvodnjo trideset milijonov kosov kondenzatorjev.

V svetu je vse bolj prisotna težnja po zmanjšanju elementov na najmanjšo možno mero, ki pa mora zagotavljati vse tehnične in kvalitetne zahteve tržišča in s tem uporabnosti. Tako vse vodi v smer čim manjše porabe materiala, ki pa mora biti nedvomno visokokvaliteten.

Tudi v semiški Iskri so že pred leti začeli razmišljati o nujni procesa miniaturizacije. Leta 1982 pa so razvojno-tehnološkemu oddelku naložili konkretne priprave in izdelavo takšnih elementov. V treh letih je že bila narejena idejna zasnova za opremo, ki je potrebna za izdelavo miniaturnih kondenzatorjev in razvit kondenzator **rasterja 5** (R5) do laboratorijske proizvodnje s preizkusi.

Takrat so se v tovarni tudi odločili, da bodo projekt miniaturizacije uresničili v dveh fazah. Prva je obsegala izdelavo in nabavo opreme, s katero bi delavci naredili letno petnajst milijonov kosov miniaturnih kondenzatorjev. Konec leta 1985 so prvo v fazo zaključili z uvozom opreme.

Naslednje leto je stekla redna proizvodnja kondenzatorjev R5 in v tem letu so v temeljni organizaciji Elektronski kondenzatorji izdelali devet milijonov kosov miniaturnih kondenzatorjev.

Finančna sredstva so pridobili iz kredita IFC (International Financial Corporation) v višini milijon dolarjev s tem, da so del kredi-

ta uporabili tudi za razvojno opremo in posodobitev strojnih zmogljivosti temeljne organizacije Mehanski deli in naprave (za elektroerozijo in stroje CNC).

V letu 1987 so v semiški tovarni pripravili investicijski elaborat za nabavo preostalega dela opreme, ki bi omogočila letno proizvodnjo miniaturnih kondenzatorjev v višini trideset milijonov

kosov. Lani pa so semiški razvojniki razvili in še izpopolnili kondenzator R5 — na »kvalitetni razred 1« in klimatske kategorije za 56 dni vlage. V primerjavi z vzdržljivostjo drugih elementov, je slednji podatek izredno velik razvojni dosežek. Nasploh pa lahko semiške miniaturne kondenzatorje uvrstimo v sam evropski in celo svetovni vrh kvalitete.

Letos je v temeljni organizaciji Elektronski kondenzatorji s polno zmogljivostjo stekla proizvodnja miniaturnih kondenzatorjev. Hkrati pa so posodobili tudi proizvodni prostor tako, da je vse skupaj videti kot resnično sodobna proizvodnja.

Tako! Če bo »šlo vse po sreči«, bodo delavci v Iskri v bodoče naredili 2,5 milijonov miniaturnih kondenzatorjev na mesec (letno trideset milijonov kosov), kar pa za semiško Iskro pomeni dokaj velik dosežek na tem področju.

VŽ

Del sodobne tehnologije v Elektronskih kondenzatorjih

Znano je, da pod vplivom alkohola pride do motenj barvnega vida. V očesni kliniki Rijeka so raziskovali odvisnost med količino zaužitega alkohola in stopnjo ter vrsto motnje barvnega vida poklicnih voznikov motornih vozil. Raziskave na opazovani in kontrolni skupini poklicnih voznikov motornih vozil so pokazale, da obstaja razlika v stopnji in vrsti motenj barvnega vida in sicer v direktni odvisnosti od količine zaužitega alkohola in časa trajanja redne potrošnje.

Skupina raziskovalcev (tudi ti so bili z Rijeke) je proučevala vpliv alkoholizma na izostanek dela zaradi bolezni. Alkoholiki so v primerjavi s skupino zmernih porabnikov alkoholnih pijač imeli 2,1 krat več bolniškega staleža in ta je bil 2,6 krat daljši.

Razlike med alkoholiki po sploh so še vedno očitne. Raziskovalci iz Požarevca so ugotovili, da na ta pojav vplivajo tudi neustrezne prehrabene navade moških pivcev, njihove povečane reakcije na frustracije, povečevanje samozavesti, podcenjevanje rekreacije in dajanje prednosti pasivnemu odmoru kot je ležanje in spanje.

Frekvenca alkoholikov pri delavcih železniškega transportnega podjetja Priština je zaskrbiljoča in v stalnem porastu. Alkoholizem pri delanezmožnosti, invalidnosti in umrljivosti zavzema tretje mesto — za boleznimi srca in ožilja in malignimi novotvorbami.

Pri delavcih novosadskega »Nafta gas prometa« so ugotovili, predvsem pri mlajših moških delavcih povežavo med alkoholizmom in ulkusno boleznijo dvanajsternika ter kajenjem.

V obširni analizi delanezmožnosti kroničnih alkoholikov na področju Novoga Sada je ugotovljeno, da je najmanj kroničnih alkoholikov na začetku in koncu delovne dobe. Po pričakovanju je incidenca kroničnih alkoholikov bila najvišja pri gradbenih delavcih (16%) in pri kovinarjih (15,5%). Zaskrbiljoč je odstotek (3,5%) kroničnega alkoholizma pri poklicnih voznikih motornih vozil.

Zgornje podatke dopolnjujejo rezultati raziskav na Rijeki in v Beogradu. Ugotovljeno je, da je število patoloških vrednosti jeternih testov, ki so nepogrešljivi pri dokazovanju alkoholizma veliko večje, kot število registriranih alkoholikov poklicnih voznikov motornih vozil. Alkoholizem je pri ogromni populaciji poklicnih voznikov motornih vozil na področju Beograda najbolj pogost pojav pri zakonsko predpisanih izrednih kontrolnih pregledih voznikov. Na istem področju alkoholizem danes predstavlja zelo resen problem v življenju in delu delavcev aktivnega rečnega prometa. Analizirani so rezultati neposrednih »ladjarjev« in kontrolne skupine administrativnih delavcev. Alkoholizem ladjarjev je značilno pogostejši in resnejši problem kot pri kontrolni skupini. Po mnenju raziskovalcev na to vplivajo delovni pogoji in ločeno družinsko življenje.

Potrjene so domneve, da se škodljive posledice odvisnosti od alkohola projecirajo, ne le na delovnem mestu, temveč tudi v družinskem in javnem življenju. Vzrok temu je motnja medljudskih odnosov, katero alkoholiki povzročajo ali v take situacije hitro zapadajo zaradi značilno afektivno spremenjenega obnašanja. Ker se še vedno največ alkoholikov registrira iz skupine nekvalificiranih delavcev, je vpliv na motnje medljudskih odnosov in afektivne spremembe obnašanja te skupine alkoholikov težko vplivati na zdravljenje s sodobnimi metodami teamske eksploracije in motivacije obolelega.

Kriteriji za uspešno zdravljenje alkoholizma delavcev so glede na negativne kazalce odsotnosti pri delu lažje dostopni kot pri drugi populaciji. Kot kriteriji se uporablja število in dolžina izostankov z dela, pogostnost in resnost poškodb pri delu in izven dela, delež alkoholne odvisnosti in spremeljajočih okvar (jeter, ledvic, živčevja itd.) pri invalidiziranju delavcev. Pri tem ni brez pomena proučevanje psihosocialnih kriterijev izboljšanja zdravja alkoholika, kamor v prvo vrsto štejemo večji delovni učinek in boljše medljudske odnose. Kljub temu podatki o uspešnosti zdravljenja alkoholikov v delovnih organizacijah varirajo od zelo pesimističnih do izrazito optimističnih pri čemer se kot pokazatelj praviloma uporablja »negativni pokazatelj — odstotek recidivov.

V Zagrebu so raziskovali uporabnost elektroencefalografskih (EEG) izvidov pri določanju stopnje in kvalitete invalidnosti alkoholikov — kandidatov za ocenitev na invalidski komisiji. V primerjavi s kontrolno skupino nealkoholikov je ugotovljeno, da je pogostost EEG sprememb pri alkoholikih do 25%, med tem ko pri nealkoholikih teh sprememb niso zaznali. Pri tem je ugotovljena korelacija med EEG izvidi in stopnjo duševne deterioracije pri alkoholikih.

Kongresnih referatov, ki so obravnavali vpliv kajenja na zdravje in delazmožnost delavcev je bilo šest. Raziskovalci iz Beograda so raziskovali vpliv kajenja na učne zmožnosti in pljučno funkcijo učencev srednješolskega centra za kulturo, prosveto in informacije. V tej populaciji (14—17 let) je 37,8% kadilcev. Mladi kadilci se praviloma regrutirajo pod vplivom kadilcev v okolici. Toda, pozneje se več ne poskušajo odvaditi kajenja. Starši pri tem v glavnem nimajo vpliva, saj je precej mladih kadilcev od nekadilskih staršev, celo jih direktno ali indirektno podpirajo pri nakupu cigaret. Raziskava je ugotovila, da so kadilci slabši dijaki in udeleženci pri manjšem številu izvenšolskih dejavnosti. Pri učencih se zaradi mladosti in kratkega kadilškega staža ne manifestirajo trajne posledice kajenja (na rtg sliki ali preiskavi pljučne funkcije), toda globalna fizična kondicija učencev kadilcev je slabša kot pri nekadilcih. Učenci kadilci so vsi seznanjeni s škodljivimi učinki

kajenja, toda očitno nezadostno. Na njihovo vzgojo bi se dalo najboljše vplivati prek učiteljev, a ti so žal večkrat strastni kadilci in zelo slab primer učencev.

Analiza kajenja učencev v Dijskem domu strokovnih šol v Rijeki je pokazala da je v domu 38,1% kadilcev, 11,6% preverjenih kadilcev in 50,3% nekadilcev. Kar 3,4% kadilcev je pričelo kaditi že v 9. letu, 50% kadilcev pa pokadi dnevno 11—20 cigaret, kar pomeni odvisnost. Med kadilci je 3,4% učencev, ki izjavljajo da pijejo mnogo alkohola in 43,7% tistih, ki pijejo zmerno. Učenci kadilci pijejo več kave kot nekadilci in manj se ukvarjajo s športom. Zato je potrebno pričeti s specifično prevencijo kajenja in pitja alkohola že v zgodnji mladosti.

V opazovanju in kontrolni skupini delavcev v Čačku so strokovnjaki opazovali razširjenost kajenja in konzumacije alkohola. Oba dejavnika sta pogosto združena, kar značilno povečuje riziko predvsem za boleznimi dihal ter srca in ožilja.

Kajenje je posebej riziko (ogljikov monoksid, nikotin) pri poklicnih voznikih motornih vozil (izpušni plini). Ugotovljena je povečana udeležba kadilcev predvsem v prometnih nesrečah in poškodbah so ugotovili raziskovalci iz Niša.

Sarajevski raziskovalci so ugotovili, da je razvada kajenja pri odrasli populaciji razširjena v 45—50%. Pri zdravstvenih delavcih je ta odstotek znatno manjši, toda še vedno visok (25%). Tako obnašanje zdravstvenih delavcev je neupravičeno ne le iz zdravstvenega temveč tudi iz etičnega stališča. Zdravstveni delavci morajo biti glavni nosilci in mentorji protikadilskih gibanj!!!

Kolegi iz Niša so spremljali nekatere vrednosti biokemičnih preiskav krvi pri delavcih kadilcih in nekadilcih: glukoze, uratov, holesterolov in trigliceridov v serumu. Pri delavcih kadilcih (1500 oseb) so bile vse opazovane vrednosti dvakrat bolj pogosto povečane kot pri nekadilcih (tudi 1500 opazovanih oseb). Največja razlika je v starostni skupini kadilcev med 41. in 50. letom, posebej pri evidentnem povečanju količine trigliceridov v krvi pri kadilcih in s tem zvišanim rizikom arterioskleroze, motenj cirkulacije in nevarnosti srčno-žilnih bolezni.

Vprašanje kako vplivajo družbene krize nasploh in posebej naša aktualna jugoslovanska kriza na vrste in stopnje razvad in odvisnosti delavcev je bilo prisotno diskretno in skromno le med razpravo (in v odmorih).

Kriza zanesljivo vpliva na razširjenost razvad pri delavcih — upada starostna doba, v kateri se alkoholne razvade pojavljajo in fiksirajo, raste število rednih konzumentov, raste število registriranih in depraviranih alkoholikov, raste število registriranih delavcev z zdravstvenimi in psihosocialnimi trajnimi posledicami alkoholizma.

Za že daljše obdobje naše družbene ekonomske krize so

značilni favorizirajoči dejavniki za večje število in težje oblike razvade in odvisnosti predvsem poplavalna neugodnih poročil o gospodarskih in družbenih spodrslijah v preteklosti in negativnih trendih v sedanosti. Padec življenjskega standarda delavcev in negotova vrednost denarja je privedla do stalno manjše verjetnosti za doseganje trajnejših in dražjih dobrin kot so stanovanje, družina, avtomobil ter draga letovanja in potovanja. Če upade verjetnost za doseg trajnih življenjskih vrednot je »razumljivo prva lažna kompenzacija« alkoholi!

Posebno mediko-socialno vprašanje je odnos med brezposelnostjo in razvadami, predvsem alkoholizmom. Ta v svetu že dobro proučena odvisnost nima v našem okolju boljše prognoze. Posebej ker pri nas vsakdo brez večjega rizika »zaposli brez registracije in zavarovanja« brezposelnega delavca (predvsem mlajšega) in mu pomaga, da pride vsaj do nekaj »sredstev za hrano, pijačo in cigarete«.

Posebej vpliva na zgodnje pivske razvade mladih ljudi neadekvatnost šolanja z neustreznimi programi, brez minimalne humanistične izobrazbe, brez prave perspektive za zaposlitev in skoraj nikakršne perspektive za ustrezno zaželeno zaposlitev. Posledica je opuščanje šole v najbolj kritičnih letih telesnega in duševnega razvoja z brezposelnostjo, ali možnostjo zaposlitve na delovnih mestih z najnižjim socialnim statusom.

Štrajki — prekinitev dela, tudi če so krajše, le nekajurni ali nekajdnevni, poglobijo družbeno in gospodarsko krizo posameznika ter njegovega ožjega in širšega okolja. V ospredje štrajkajočega delavca se vrine depresivni občutek brezperspektivnosti ali neadekvatne perspektivnosti. Štrajk je pogosto povezan z manifestnim ali latentnim agresivnim vedenjem, agresivnost se da hitro doseči in stopnjevati s povečano konzumacijo alkohola. S slabimi zgledi in ob lažnem občutku kolektivne varnosti pijejo, ponavadi ekscenčno, v času štrajka in po štrajku, tudi delavci, ki sicer ne pijejo ali pijejo alkohol le priložnostno. Slabi zgledi pripeljejo v času štrajka do večjega pitja alkohola mladih delavcev in žensk, torej populacije z nižjo toleranco in z znanimi logorojičnimi in vedenjskimi motnjami. To po končanem štrajku lahko pripelje do neugodnih posledic za udeležence, saj pravoverni čuvarji reda zvesto beležijo vse »kikse« štrajkašev.

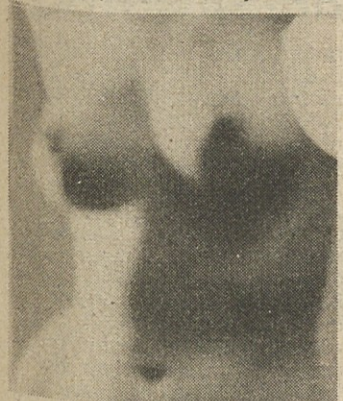
Njihove »črne pike« so nesentimentalno registrirane za vsebolj in mečejo v isti koš eksistenčno raspoložensko udeležbo, govorjenje in obnašanje ter s tem povzročajo poznejše močne reprekusije in frustracije pri »slabših« udeležencih štrajkov. Od tod do alkoholizma ni več daleč!

O drugih odvisnostih delavcev (na pr. mamilih) ter o duševnem zdravju in motnjah (na pr. nevroze, depresije) je na kongresu bilo povedano malo in le bežno.

Zanimivosti

Nova koža z raztegovanjem

S pomočjo napihnenih balonov iz silikona — pravijo kirurgi z bolnice St. Luke's v britanskem Bradfordu — bodo odveč številne presaditve kože. Tako bodo, npr. opekline in z njimi povezane zarastline in brazgotine laže zdravili. Raztezalnik (ekspander) tkiva bodo vsadili poleg rane pod zdravo kožo in ga postopno napolnili s sterilno solno raztopino. Pod vplivom pritiska se bo koža nato raztegnila kot gumijasti trak in se razširila na večjo površino. Strokovnjaki so se tega domislili na podlagi navade zamorskih plemen, ki si z lesenimi ploščicami raztegujejo ustnice. S pomočjo raztezovalnika bodo zdravniki potegnili zdravo kožo čez ranjeno tkivo in jo prišli. Do sedaj so brad-

fordski zdravniki na ta način pomagali približno 200 ženam po amputaciji dojke. Kozmetično je nova metoda odlična. Koža je iste barve in normalno občutljiva, medtem ko je pri transplantaciji roza barve in nagubana.

(Prisma)

Televizija namesto slikanic

Do sedaj so mnogi psihologi in vzgojitelji odsvetovali gledanje televizijskega programa najmlajšim. Raziskave univerze v Kansasu in Massachusettsu pa so pokazale prav nasprotno. Ustrezni televizijski programi namreč silijo otroke med desetimi in 18 meseci starosti k razvoju intelekta. Nadomeščajo jim slikanice, učijo jih govora in pravih pojmov. Tudi domneva, da dvodimenzionalni televizijski svet pisanih barv in oblik nima povezave z realnim otroškim svetom, se je izkazala za napačno. Kar 13 od 20 otrok, ki so jim na zaslonu prvič sestavili neznano otroško igračo, so jo kasneje sami od sebe in zelo urno razstavili. Od otrok, ki

niso videli tega programa, jih je samo polovica uspela opraviti to nalogo.

(Spectrum)

Privilegiji

Tudi v Italiji ne morejo brez privilegijev. Tako potuje dve tretjini potnikov na italijanskih državnih železnicah zastonj, ali po močno znižani ceni. Nadalje, v Italiji je 30 tisoč službenih avtomobilov s šoferji, ki zelo povečujejo cestni promet. Švicarski list poroča, da ti stroški »požrejo« več kot 7000 milijonov frankov letno.

Višji uradniki lahko telefonirajo zastonj (pri nas tudi najnižji). Nameščenci elektrodistribucij ne plačujejo električnega toka, prav tako pa tudi uslužbenci plinarj dobijo plin praktično zastonj. Častnikom so na voljo brezplačna stanovanja, generalom celo najmanj osem sobna. Parlament v Rimu ima tudi svoje frizerje, kjer se lahko poslanci zastonj ostržejo.

(TR Bern)

Poklici

Institut za raziskavo javnega mnenja je v Zahodni Nemčiji izdelal anketo — med Nemci seveda — kateri so njihovi sanjski poklici. Kar 84% se je odločilo za zdravnika. Le-tim sledijo duhovniki, univerzitetni profesorji, državni tožilci in atomski fiziki. Na nekoliko drugače postavljeno vprašanje, kateri poklic bi z veseljem opravljali, se je večina anketirancev odločila takole: na prvem mestu so gozdarji, nato inženirji, civilni piloti, na koncu ankete pa so s 3% pristali duhovniki.

(TR Bern)

Preganjanje čarovnic

V revni indijski provinci Bihar uprizarjajo verski fanatiki sistematičen lov na čarovnice. Samo v provinci Singbhum, ki velja za čarovniško področje, vsako leto umre več kot 200 žensk, ki jih pretepejo do smrti ali pa kamenjajo. Vaščani očitajo čarovnicam, da kradejo duše ali začarajo živali. Ker so vasi v odročnih krajih, policijski komisarji redkokaj posežejo vmes in še redkeje rešijo ženskam življenje. Slučajno preživele pa so povedale celo, da policija sodeluje z lovci na čarovnice. Dejanski povzročitelji so povečini plemenski poglavarji. Zasedujejo vdove, ki imajo skromno podjetje ali irgovino in se preživljajo s tem, da namesto umrlih mož vodijo posle. Če umre takšna ženska kot čarovnica, pripade njeno celotno premoženje poglavarju.

(Panorama)

Zahvala

Vsem sodelavcem ISKRE DO VIDEOMATIKA, ki so mi ob tragični in nenadomestljivi izgubi sina

Blaža Hribarja

nudili pomoč, sočustvovali z mano in izrekli sožalje, iskrena hvala

Maja Ciglar-Hribar

Izbira otroka

V Ameriki se vedno bolj širijo genetski testi za ugotavljanje spola še nerojenih otrok. Na podlagi te ugotovitve se potem ženske odločajo za splav. Posebno ženske aziatskega porekla zahtevajo vnaprejšnjo določitev spola, ker se branijo ženskih potomcev in v tem primeru zahtevajo prekinitev nosečnosti. So pa tudi ženske, ki si izrecno želijo hčerko in pri tem splavijo dečke. Zdravniki ne vidijo pri tej spolni selekciji nobenih moralnih zadržkov. Seveda pa so splavi mogoči samo v prvi tretjini nosečnosti po predhodni preiskavi celic placente.

(Prisma)

Zbral, prevedel in priredil Marjan Kralj

V slovo Vilimu Boroti

Teško je izgovoriti besede, s katerimi bi se tvoji najbližji sodelavci radi poslovili od Tebe, kajti vse besede so nam zastale v grlu. Nočejo in nočejo ven. Vilim, še sedaj ne moremo verjeti, da Te ni več med nami.

Vsi smo vedeli, da si težko bolan, vendar niti pomislili nismo, da se bo tvoja življenjska pot končala tako hitro. Oh, zakaj je ta kruta bolezen izbrala prav tebe? Tebe, ki si življenje šele dobro začel živeti, Tebe, ki si bil človek poln načrtov in trdne volje.

Komaj nekaj let je minilo, odkar si prišel k nam v Iskro Commerce. Že od prvega dne smo Te poznali kot veselega in vedno nasmejanega, dobrega prijatelja in sodelavca. Zmeraj si nas znal razveseliti in prisluniti vsakemu, samo da bi lahko pomagal. Svoje naloge si opravljal strokovno, vestno in vdano. Ničesar se nisi bal. Vse, kar smo Ti zaupali, si opravil tako, da smo bili ponosni nate. In še danes smo, kajti bil si človek, kakršnih je danes malo.

Malo časa si živel tako, kot si Ti vedno želel. Z ženo sta si kupila stanovanje, ga uredila tako, da bi bilo vama in mali Lauri najbolj udobno. Pa Te je iz naše sredine in sredine svojih najdražjih iztrgala ta zahrbtna bolezen. Toliko dela si še imel, a ga nisi mogel dokončati. Bolezen je bila hitrejša.

Vilim, s težko bolečino in srcu se poslavljamo od Tebe. Ko smo stali ob tvojem preranem grobu, smo se zazrli po tvojem rojstnem kraju. To je zares lep kraj. Vedno si nam pripovedoval o ribah in življenju ob morju. Škoda le, da Ti ni bilo dano, da bi v kraju, ki si ga Ti tako ljubil, užival še mnogo, mnogo let. K nam si prišel tiho in tiho tudi odšel. Vilim, radi smo Te imeli in ne bomo Te pozabili nikoli! Vedno se Te bomo radi spominjali in vsem nam boš v srcih ostal zapisan za vse večne čase.

Zeni Barbari, hčerki Lauri, tvojim staršem, bratu in sestri izrekamo iskreno sožalje, Tebi pa naj bo lahka istrska zemlja.

sodelavci Iskre Commerce
Tržno področje Jugoslavije

V slovo Branu Kovačevu

Dne 7. 11. 1988 je nesrečno izgubil življenje naš sodelavec in prijatelj Brana Kovačev.

V Iskri, med nami, je bil prek 30 let in v tem času si je s svojim delom in vedenjem pridobil ugled izvrstnega delavca, vodje in organizatorja na področju montažne dejavnosti. Tih, miren, skoraj neopazen, je uresničeval velika dela in bil zato zelo cenjen v krogih PTT po Jugoslaviji.

Brana je bil čudovit prijatelj, vedno in na vsakem mestu pripravljen pomagati vsakomur, tako v žalosti, kot veselju. Izjemno pošten, iskren, predan firmi in svojemu delu je Brana korakal skozi življenje pokončen in ponosen. Enako so ga ljubili podrejeni, kot tudi tisti nad njim, ker so imeli v njem pravega sodelavca in tovariša.

Zapustil nas je zgodaj; še bi lahko bil z nami, da bi se družno borili in zmagovali. Toda, ni mu bilo dano...

Med nami bo ostala velika praznina, težko nadomestljiva, ker je bil samo eden — naš tovariš Brana Kovačev.

Miroslav Popović

Vlada je padla, kje dobiti novo?

(Kadrovski komentar ob prvi jugoslovanski vladni krizi)

Jugoslovanska vlada, ki nas je vsako leto presenetila s paketom ukrepov, je letos svoje državljane presenetila z najlepšim darilom, ki smo si ga mogli želeli, to je s kolektivnim odstopom, kot se reče v političnem žargonu.

Ex predsednik B. Mikulić, ki pa bo vladal še šest mesecev, je v odstopnem govoru na lep način povedal, da vlada odstopa, ker ni bil sprejet zakon o omejitvah, torej odstopa zaradi nekorektnega ravnanja poslancev, ne pa zaradi lastne nesposobnosti, da bi popeljal ljudstvo v boljše dni. B. Mikulić še vedno zmotno misli, da je napredek možen samo z omejevanjem ne pa z motivacijo. Mogoče je to posledica njegovih bivših služb, med drugim je bil nekaj časa tudi komandant znanega letovišča Goli otok in kot pravi pregovor »Volk menja samo dlako«, bi to držalo. Kot predsednik vlade je izgubil precej ugleda z aferami Agrokomerc, (za katero ni vedel), Neum in z bakreno vilo v Sarajevu, (za kar je vedel in je napisal celo pismo, ki se je sedaj izgubilo) in kot predsednik olimpijskega komiteja, kjer ni bil sposoben pripraviti proge, da bi B. Križaj osvojil zlato medaljo. Pri tem se je posebej zameril Tržičanom in T. Vogrincu.

Dobro, vlada je padla, padla je zaradi dinarja, ki je močno padel z njeno pomočjo že pred njo, saj so ga črtali skoraj z vseh tečajnih list, ki imajo samo po tri decimalke, zaradi dinarja pa ne bodo uvajali novih.

Pred narod, ki sam izbira svoje predstavnike, se sedaj postavlja vprašanje, kje bomo dobili novega predsednika. Če bomo izbrali zopet slabega, bomo poleg posledic nosili še odgovornost, kar pa ni enostavno.

Novi predsednik mora voditi vlado, ki bo enakopravna ostalima deloma trojice. Tudi Mikulić je v odstopnem govoru omenil, da naša vlada ni to, kar je vlada drugod po svetu. Pri nas vlada TROJICA (to je predsedstvo ZKU, predsedstvo SFRJ — in če kaj ostane — še ZIS) kot v svetem pismu, toda nimamo enega samega BOGA in tudi DUH ni enoten, pa še SVETI (kar se morale tiče) niso in posledice so takšne, kakršne občutimo.

Predlagam, da novo vlado oblikujemo na podlagi razpisa, tako kot imenujemo direktorje (kar je izjema v svetu). Zakaj te izjeme ne bi napravili tudi pri vlad. Razpis za predsednika bi objavili v nekaterih znanih svetovnih časopisih npr. v Financial Timesu in New York Timesu. Novi predsednik bi moral imeti mednarodno gospodarsko reputacijo, ki je naš Branko na žalost ni imel. V svetu je sicer znana Mikulićeva bolezen, vendar se ta ne nanaša na naše gospodarstvo, ampak je to bolezen solznih žlez (kakšna podobnost), imenovana po avtorju fonu Johannu Mikuliczu, nemškemu kirurgu poljskega porekla (ki ni bil iz Mikulićevega klana).

Na ta razpis, bi se lahko prijavil nekdo iz Žirov, pri tem ne mislim bivšega slovenskega ministra Pavleta Gantarja, sedanjega podministra za slovensko znanost Emila Milana Pintarja, frontnika Viktorja Žaklja, politika Zdravka Krvine ali celo mojega sodelavca Ivana (ki pa nima političnih ambicij), ampak mislim svetovno znanega žirovca dr. Petra Kraljiča, direktorja evropske podružnice firme McKinsey iz New Yorka. Dr. Kraljič zadnje čase veliko predava pri nas, posebno znano je njegovo predavanje »Poti do industrijske uspešnosti — izhod tudi za nas?«. Pri tem seveda misli Jugoslavijo, saj je on zase izhod očitno že našel, ko je šel iz Jugoslavije v svet. Za naše vodstvo je sorazmerno mlad, saj bo šela letos srečal Abrahama, vendar ima veliko izkušenj, saj je delal tudi za Iskra. Pri vsem tem pa je en problem in problemi so v detajlih. Ko bo dr. Kraljič napisal prijavo na oglas, bo želel vedeti, koliko ima uradne plače predsednik jugoslovanskega ZISA. Podatek na računalniku mu bo povedal, da naš predsednik zasluži toliko kot njegova služkinja, ki mu pridva dvakrat na teden počistiti stanovanje. Vprašanje je, če bo prošnjo sploh oddal. Pa ne zaradi plače, saj kot dobro informiran človek ve, da to ni vse, sicer bi M. Branko pred kamerami moral nastopiti v modri delovni halji, ker še za obleko ne bi zaslužil, ampak zaradi tega, ker bi njegovi prijatelji mislili, da se mu je zmešalo. Nevarno bi bilo, da ga odpeljejo na opazovanje v bolnico in njegova kariera bi šla po vodi. In pri tem bi imeli prijatelji prav, samo norec bi za takšno plačo sprejel mesto predsednika vlade v tako neurejenih razmerah.

Če želimo spremembe, bosta morali spremeniti obnašanje tudi ostali dve tretjini trojice (brez svete) in se končno dogovoriti, da je edini BOG — DOBIČEK.

N. Pavlin

PLANINSKO DRUŠTVO ISKRA

Občni zbor in že prvi izlet

Osrednje Iskrinò planinsko društvo bo imelo občni zbor v sredo, 8. februarja ob 17-ih v Iskrini poslovni stavbi v Ljubljani. Ker je do takrat še dosti časa, bomo o tem srečanju Iskrinih ljubiteljev quora podrobneje pisali čez teden dni.

Že tokrat pa vas vabimo na prvi letošnji planinski izlet v okviru PD Iskra, in sicer na Ostrež in Polšnik v Zasavske gore. Izlet bo v soboto, 4. februarja. Dobili se bomo ob 8.20 pod uro na ljubljanski železniški postaji in se z vlakom ob 8.40 odpeljali do Renk. Od tam je na Ostrež (856 m) dve uri hoje, zatem pa se bomo spustili v vasico Polšnik, kjer je prijetna gostilna »pri Majcnu«.

Izlet je primeren za kondicijsko manj pripravljene planince. Vodil ga bo Mile Žmitek, prijave pa sprejema Breda Jančar po telefonu 556-141/506.

Iskra

ISKRA — glasilo delovnega kolektiva Iskra — SOZD elektrokovinske industrije — Ljubljana. Ureja uredniški odbor. Glavni urednik: Pavle Gantar, pomočnik glavnega urednika Miloš Pavlica, odgovorni urednik Dušan Željenc, tehnični urednik Drago Pečenik. Izhaja tedensko — Rokopisov ne vračamo. — Naslov: Ljubljana, Gregorčičeva 23 telefon: 223-977. Priprava za tisk: DIC TOZD Grafika, Novo mesto. Tisk: ČTP Pravica — Dnevnik, TOZD Tiskarna Ljudske pravice, Ljubljana. Po mnenju sekretariata za informacije IS SRS je glasilo oproščeno plačila davka od prometa proizvodov.

Planinska sekcija kranjskih DO Iskra

PLANINSKI
OBVEŠČEVALEC

Občni zbor

Vse planinke in planince, člane PS-DO-Iskre iz Kranja, vabimo da se udeležijo vsakoletnega občnega zbora planinske sekcije, ki bo v petek 3. februarja 1989. ob 18. uri v prostorih DPO v Savski Loki (delavska restavracija).

Dnevni red bo objavljen na občnem zboru.

Preko poročil, ki bodo podana, se bodo udeleženci; seznanili z aktivnostmi PS in delom IO-PS v preteklem letu, razpravljali o predlogu programa izletov za 1989., dajali pobude in predloge za nadaljnje delo PS-je.

Po uradnem delu občnega zbora bo sledil družabni del v katerem bodo udeleženci lahko pregledali diapozitive iz lanskih »ekspedicij« PS in si na koncu tudi skromno »privezali dušo.«

IO-PS ISKRA KRANJ

Povrtnine v naši prehrani

Tudi pozimi je dnevno na naših mizah povrtnina, bodisi sveža, ali pa iz zamrzovalnika. Zato ne bo odveč, če se nekoliko seznanimo z nekaterimi novejšimi dognanji o zdravi prehrani s povrtninami.

Strokovnjaki za prehrano so dolgo časa domnevali, da nitrati (soli dušikove kisline), posebno pa nitriti (soli dušikaste kisline) povzročajo raka. Na podlagi poglobljenih raziskav so nekoliko spremenili mišljenje tako, da nitrati sami po sebi niso škodljivi, vendar pa se ob skladiščenju ali transportu pri temperaturi nad 8°C naglo spremenijo v strupene nitrite. V nitrite se spremenijo delno tudi že v ustih pod vplivom mikroorganizmov in v prebavilih. S tem pa proces še ni končan. Nitriti se v telesu spremenijo pod vplivom organskih aminov (predelovalcev beljakovin) v nitrozamine, le-ti pa so pravi povzročitelji rakastih obolenj. Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) je zato priporočila mejno dnevno količino zaužitih nitratov in sicer 219 miligramov pri teži človeka 60 kg, nitritov pa le 12 mg pri isti teži.

Na temelju teh priporočil sta znanstvenika K. Förster in R. Kluthe z univerze v Freiburgu napisala v reviji »Aktuelle Ernährungsmedizin« praktične napotke za uživanje in pripravo povrtnin.

Naj navedemo najprej, katere povrtnine vsebujejo veliko nitrospojin: špinata, blitva, rdeča pesa, glavna solata, ohrovt, rabarbara in redkvice. Sorazmerno nizko vsebnost imajo krompir, čebula, brstični ohrovt, paprika, paradižnik in grah. Zato priporočata uživanje le tistih povrtnin z majhno količino nitrospojin, drugih pa le v omejenih količinah. Ko pripravljamo zelenjavo, je še pomembno, da zavržemo steblo (če ga ima), pri kolerabi pa olupke. Pri solati je treba odstraniti zunanje starejše liste, ker se nitrospojine tam najbolj koncentrirajo. Opozarjata tudi, da vse starejše povrtnine vsebujejo več nitrospojin, kot mlade.

Pri kuhanju ali tudi že pri blanširanju (potopitvi sveže zelenjave za dve minuti v vrelo vodo) se zniža vsebnost nitratov, pri špinaci kar za 70%. Kdor zaužije hkrati z omenjenimi povrtninami z visoko vsebnostjo nitrospojin tudi vitamin C, zmanjša nastanek nitrozaminov v želodcu.

Od vseh povrtnin, ki vsebujejo veliko nitrospojin, je sedaj v zimskem obdobju sporna edinole glavna solata, ker je ne kuhamo. Ne moremo se ji odreči, že zavoljo encimov in vitaminov. Zato bomo rajši posegli po zaščitnem sredstvu — vitaminu C. Sveža zelenjava napolnjen vsebuje tudi vitamin C. Na žalost pa zaradi dolgotrajnega skladiščenja povrtnin naglo upade vsebnost vitamina C, hkrati pa sorazmerno naglo porastejo nitrati.

Za solato veljajo še ta priporočila: treba jo temeljito oprati, pri odprtih glavah vsak list posebej, čeprav se s pranjem nekoliko zniža vsebnost vitamina C. Higienično neoporečno jo je v naših razmerah in ob tem času težko dobiti. Kje pa solato skladiščimo v hladilniku ves čas pri temperaturi + 2 do + 4°C? V samopostrežnih trgovinah je na prodaj največini pri sobni temperaturi, to je poprečno 20°C. Pri tej temperaturi pa se razmnože klice že po desetih urah skladiščenja od prvotnih deset tisoč na deset milijonov klic na gram solate. Vse to se dogaja samo zaradi tega, ker ni predpisov o hranjenju solate in drugih povrtnin v hladilnikih.

Marjan Kralj

Mala oglasa

Prodaj stereo avtoradio s kasetofonom »TEC« in »Phillips« avto zvočnike; Diktafon Olympus S 908. (064) 28-861 int. 22-30, ali (064) 38-776 — Miha.

Prodaj prtljažnik za smuče (na ključavnico) za avto Fiat Uno. Informacije na telefon (065) 31-211 int. 571 — Rakušček, od 7. do 15. ure.